

Women's Movement in the Philippine History, Since the Spanish Role to the Independence from the US in 1946

Waracha Kanwinpruet¹ and Taweelak Pollachom²

¹ M.A. (Southeast Asian Studies), Lecturer,

E-mail: kwracha@gmail.com

² Ph.D. (Asian Studies), Lecture,

School of Liberal Arts, Walailak University

3

ปีที่ 23

ฉบับที่ 3

ก.ย.

-

ศ.ค.

2560

Abstract

This paper scrutinizes the history of Filipino women's movements and analyses the roles and concepts related to their movements found in the history of the Philippines since the Spanish rule until independence in 1946. The methodology of women's history is employed to demonstrate the social, cultural, political and economic contexts that motivated the movements and defined the concepts of the Filipino women. Also, their movements against the political, social and cultural repressions by the colonial regimes are elucidated. It finds that under the Spanish rule, the women's movement of Malolos fought for right to education. Those women also joined the men's movements in fighting for independence from Spain. Under the American colony, Filipino women formed

various organizations, associations and clubs for the
sakes of facilitating social activities and their voting
rights. Each movement, I argue, can clearly show the
repressions as well as solutions occurred in each
period. Therefore, the history of the Philippines can
also be studied through the women's movements.

Keywords: history of Filipino women's movements,
history of the Philippines, women's history

การเคลื่อนไหวของผู้หญิงในประวัติศาสตร์ ฟิลิปปินส์ ตั้งแต่ยุคอาณานิคมสเปน ถึงการได้รับเอกราช ค.ศ. 1946¹

วราชา การวินพฤติ¹ และ ทวีลักษณ์ พลราชม²

¹ ศศ.ม. (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา) อาจารย์

E-mail: kwracha@gmail.com

² ปร.ด. (เอเชียศึกษา) อาจารย์

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

5

ปีที่ 23

ฉบับที่ 3

ก.ย.

-

ธ.ค.

2560

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์
การเคลื่อนไหวของผู้หญิงฟิลิปปินส์ และเพื่อวิเคราะห์
บทบาทและแนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของผู้หญิง
ฟิลิปปินส์ในประวัติศาสตร์ฟิลิปปินส์ตั้งแต่ยุคอาณานิคม
สเปน (Spanish Rule) จนถึงการได้รับเอกราช ค.ศ. 1946
โดยใช้ระเบียบวิธีการทางประวัติศาสตร์ผู้หญิงในฐานะ
ส่วนประกอบที่จะนำไปเติมเต็มประวัติศาสตร์กระแสหลัก
ด้วยการมองผ่านปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบททาง
สังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ว่ามีผลต่อการ
เคลื่อนไหวและแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในฟิลิปปินส์อย่างไร

และมอการเคลื่อนไหวของผูหญงในประเดนเกียวกั
การตอสูกับการกตทัจากระบบการเมอง การปกครอง
สังคมและวัฒนธรมในระบอบอาณานิคมทั้งสองยุค จา
การศึกษาพบว่าภายใต้การปกครองสเปนมีการเคลื่อนไหว
ผูหญงแหงเมืองมาโลโลส (Malolos) ซึ่งเป็นการเรียกรอง
สิทธิทางการศึกษา และการตอสูเคียงปาเคียงไหลกับ
ผูชายในการเรียกรองเอกราชจากสเปน ส่วนภายใต้
การปกครองของอเมริกามีการเคลื่อนไหวที่เกิดจาก
การรวมกลุมเป็นองคกร สมาคม ชมรม ของผูหญงเพื่อ
กิจการทางสังคมและเพื่อผูหญง และการเคลื่อนไหวเพื่อ
เรียกรองสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งของผูหญง ซึ่งเป็น
การเรียกรองสิทธิของความเป็นพลเมืองที่เท่าเทียมกัน
การเคลื่อนไหวแต่ละปรากฏการณ์แสดงไห้เห็นถึงปัญหา
ของการกตทัและทางออกของผูหญงที่เกิดขึ้นในแต่ละ
ยุคสมัย และที่สำคัญคือการเคลื่อนไหวของผูหญงตั้งแต
อดีตยังทำให้เข้าใจประวัติศาสตร์ฟิลิปปินส์ไดตียงขึ้น

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของผู้หญิง,
ประวัติศาสตร์ผู้หญง, ประวัติศาสตร์
ฟิลิปปินส์

บทนำ

ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 กระแสการเรียกร้องสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งสำหรับผู้หญิง (Suffrage) ได้แพร่กระจายจากตะวันตกมาสู่ดินแดนอาณานิคม รวมถึงฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นดินแดนอาณานิคมของจักรวรรดิอเมริกัน และเป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ผู้หญิงประสบความสำเร็จในการเรียกร้องสิทธินี้ก่อนการได้รับเอกราชที่สมบูรณ์จากอเมริกา และถือว่าเป็นผลสำเร็จการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดจากการรวมตัวกันของผู้หญิงโดยตั้งเป็นชมรม องค์กรและสมาคมที่ร่วมตัวกันเพื่อร่วมรณรงค์การออกเสียงเลือกตั้งของผู้หญิง เนื่องจากการรณรงค์เพื่อสิทธิการเลือกตั้งโดยผู้หญิงในทางสากลถือว่าเป็นการเคลื่อนไหวตามข้อเรียกร้องตามแนวทางสตรีนิยมเสรีนิยม (Liberal feminism) ดังนั้น ถึงแม้ว่าการดำเนินกิจกรรมรณรงค์เรียกร้องสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งของผู้หญิงไม่ได้เป็นการเคลื่อนไหวแรกของผู้หญิงฟิลิปปินส์ แต่เป็นจุดกำเนิดของปฏิบัติการของแนวคิดสตรีนิยม (Feminism) ให้ปรากฏในฟิลิปปินส์ และทำให้ปรากฏแนวคิดสตรีนิยมเสรีนิยมได้ชัดในฟิลิปปินส์ (Roces, 2002)

ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันทำให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งสำหรับผู้หญิงในครั้งนี้คือภายใต้การปกครองของอเมริกา ผู้หญิงฟิลิปปินส์ได้รับการศึกษาแบบสมัยใหม่และการผ่อนคลายลงของระบบปีตารีปไตย เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้าเรียนหนังสือจนถึงระดับมหาวิทยาลัยซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงได้มีโอกาสทำงานนอกบ้านทั้งในหน่วยงานราชการและเอกชน และเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้รวมตัวกันเพื่อก่อตั้งสมาคมสตรีสำหรับช่วยเหลืองานสังคมสงเคราะห์รวมไปถึงรณรงค์สิทธิการออกเลือกตั้ง

การศึกษานี้ใช้แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ผู้หญิงของโจน วอลเลต สก็อต (Joan Wallach Scott) ซึ่งมองว่าประวัติศาสตร์ผู้หญิงนั้นมีพัฒนาการไปในแนวทางเดียวกับประวัติศาสตร์สังคม คือเป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากชีวิตและประสบการณ์ของผู้หญิง โดยการหยิบยกเอาองค์ความรู้จากหลากหลายสาขาวิชามาใช้ในการรวบรวมข้อมูล เช่น ด้านสังคมวิทยา

ประชากรศาสตร์ชาติพันธุ์วรรณนา แต่อย่างไรก็ตามในการทำให้ประวัติศาสตร์ผู้หญิงปรากฏขึ้นมาได้ก็ต้องอาศัยประวัติศาสตร์กระแสหลักซึ่งเป็นการทำให้ประวัติศาสตร์ผู้หญิงเข้าไปเติมเต็มประวัติศาสตร์กระแสหลัก ซึ่งนำไปสู่การเขียนประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนให้ผู้หญิงได้เป็นองค์ประธาน (Subject) ในการศึกษา โดยการนำชีวิตและประสบการณ์ของผู้หญิงมาสร้างเป็นความรู้ซึ่งต่างจากการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ใช้การวิเคราะห์ในมิติเพศสภาพโดยทั่วไปโดยมักจะเอาความแตกต่างทางเพศสภาพมาอธิบายปรากฏการณ์ซึ่งได้สร้างความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและมักมีการถกเถียงว่าผู้หญิงมีสถานภาพที่ด้อยและเป็นเพียงส่วนเสริมหรือส่วนประกอบในประวัติศาสตร์สังคมการเมืองเท่านั้น

ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อมาสร้างเรื่องราวหรือเรื่องเล่าเกี่ยวกับผู้หญิง (Her-story) ตามแนวทางของสก๊อต คือ การใช้เอกสารและเรื่องราวที่ไม่เป็นทางการที่มักพบว่า ไม่ได้กล่าวไว้ในประวัติศาสตร์กระแสหลักทั้งประวัติศาสตร์การเมือง ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ เช่น ประวัติศาสตร์การเมืองมักไม่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการเมืองของผู้หญิง เช่น เรียกร้องสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งของผู้หญิงที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป หรือการมีส่วนร่วมของชนชั้นกลางในการเรียกร้องค่าตอบแทนการทำงานที่เท่าเทียมกัน สิ่งเหล่านี้มักปรากฏอยู่ในเอกสารที่ไม่เป็นทางการเช่นในรูปแบบของ บทความในวารสารหรือข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ สิ่งเหล่านี้เป็นหลักฐานสำคัญในการศึกษาเรื่องราวผู้หญิงได้

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองที่ฟิลิปปินส์ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของอเมริกาต่อจากสเปนทำให้ผู้หญิงฟิลิปปินส์ได้รับชุดความคิดทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรมแบบใหม่ ทำให้ผู้หญิงฟิลิปปินส์ได้รับการปลดปล่อยในระดับหนึ่ง ดังนั้นแนวคิดสตรีนิยมที่จะนำมาใช้ในการศึกษานี้คือแนวคิดสตรีนิยมในคลื่นลูกที่ 1 ซึ่งปรากฏอยู่ในช่วงเวลา ตั้งแต่ทศวรรษ 1870-1930 ซึ่งมีแนวคิดสตรีนิยมที่ปรากฏในช่วงเวลานี้ที่สำคัญคือ แนวคิดสตรีนิยมเสรีนิยม ซึ่งมาจากแนวคิดเสรีนิยม ดังนั้นการเรียกร้องของผู้หญิงในแนวทางนี้คือการเรียกร้องความเสมอภาค เสรีภาพและภราดรภาพซึ่งจะต้องมีเสมอกันทั้งผู้ชายและผู้หญิง อีกแนวคิดหนึ่งคือสตรีนิยมมาร์กซิสต์ ซึ่ง

กำเนิดจากการวิพากษ์แนวคิดทุนนิยม ประเด็นความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ การต่อสู้ของผู้หญิงในแนวทางนี้คือต่อสู้ในฐานะคนงาน ส่วนแนวคิดสตรีนิยม สังคมนิยมก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่พบได้ในการเคลื่อนไหวของผู้หญิง คลื่นลูกที่ 1 แนวทางนี้เป็นการวิพากษ์ระบบปิตาธิปไตยและทุนนิยมที่กดทับผู้หญิงอยู่รวมไปถึงการถกเถียงกับสตรีนิยมมาร์กซิสต์ ซึ่งไม่ให้ความสำคัญกับการกดทับของระบบปิตาธิปไตย ปลดปล่อยผู้หญิงออกจากฐานะของคนงานที่ด้อยกว่าคนงานผู้ชาย และการเรียกร้องสวัสดิการที่จะทำให้ผู้หญิงมีศักยภาพในการทำงานนอกบ้านได้ดีขึ้น

การมองการเคลื่อนไหวของผู้หญิงฟิลิปปินส์ผ่านปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ ตั้งแต่เมื่อฟิลิปปินส์ตกเป็นอาณานิคมของสเปนจนกระทั่งได้รับเอกราชจากอเมริกัน ผู้เขียนขอยกเอาปรากฏการณ์ที่สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยแนวคิดสตรีนิยมได้ โดยพิจารณาจากกำเนิดของแนวคิดสตรีนิยมคือการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยผู้หญิงจากการกดทับจากสถานะที่เป็นรองทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสามารถมองเห็นการเคลื่อนไหวของผู้หญิงครั้งสำคัญได้ 4 ครั้งคือ ภายใต้การปกครองของสเปนมีการเคลื่อนไหวของผู้หญิงแห่งเมืองมาโลโลส และการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการเรียกร้องเอกราช ส่วนภายใต้การปกครองของอเมริกามีการเคลื่อนไหวสำคัญคือ การก่อตั้งองค์กรผู้หญิงเพื่อดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ และการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งแต่ละครั้งจะมีบริบททางการเมือง การเมืองและสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้การเคลื่อนไหวทั้ง 4 ครั้งนี้ไม่ปรากฏอยู่ในการศึกษาประวัติศาสตร์กระแสหลักของฟิลิปปินส์

1. การเคลื่อนไหวของผู้หญิงฟิลิปปินส์ภายใต้การปกครองของสเปน

ในส่วนนี้จะกล่าวรวมไปถึงบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงฟิลิปปินส์ ตั้งแต่ก่อนการเข้ามาของสเปน ซึ่งเรื่องราวของผู้หญิงส่วนใหญ่จะมาจากเรื่องเล่าและตำนาน อันนำไปสู่ข้อสรุปดังเช่นที่ เทเรซิส อินฟานเต (Teresit

Infante) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับสถานภาพผู้หญิงในสังคมฟิลิปปินส์ก่อนการเข้ามาของสเปนว่า

1. สังคมฟิลิปปินส์ให้ความสำคัญกับผู้สืบเชื้อสายทั้งชายและหญิงเท่ากัน
2. ทั้งลูกสาวและลูกชายมีสิทธิในการรับมรดกเท่ากัน
3. การทำงานในบ้านทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะต้องผ่านการฝึกหัดในแบบเดียวกัน (1975, pp.60-61)

ข้อสังเกตทั้ง 3 ข้อนี้ ทำให้เราเห็นภาพร่างสถานภาพของผู้หญิงก่อนการเข้ามาของสเปนว่าผู้หญิงฟิลิปปินส์มีสถานภาพที่เป็นยอมรับทั้ง ในสังคม ครอบครัวและชุมชน แต่เมื่อสเปนเข้ามาปกครอง ได้นำเอาระเบียบทางสังคมแบบคริสต์ศาสนาผสมผสานกับแนวคิดผู้หญิงแบบไอบีเรียน (Iberian women)² ส่งผลให้สถานะผู้หญิงลดบทบาทลงไปในทุกด้าน

เรายังคงต้องยอมรับความจริงตามข้อสังเกตของนักวิชาการด้านเพศสภาพ (Gender) ว่าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น สังคมดั้งเดิมจำนวนมากทั้งบนผืนแผ่นดินใหญ่ (พม่า ไทย ลาว เขมร และเวียดนาม) และในหมู่เกาะของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน และสิงคโปร์) ทั้งชายและหญิงต่างก็มีส่วนร่วมช่วยเหลือเกื้อกูลในการทำงานร่วมกัน และไม่มี ความแตกต่างทางเศรษฐกิจหรือพิธีกรรมเด่นชัด แต่จะมีบทบาทเสริมกันเหมือนหยินกับหยาง (ปราณี วงศ์เทศ, 2549, น. 5)

ในฟิลิปปินส์ก็เช่นกันบทบาทของผู้หญิงในสังคมก่อนอาณานิคมได้รับการยอมรับผู้หญิงว่ามีความสำคัญในทุกด้าน เช่น สถานภาพและบทบาทด้านการปกครอง พบว่า ผู้หญิงในสังคมดั้งเดิมของฟิลิปปินส์ สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลืองานด้านการปกครองกับสามีได้เช่นดังปรากฏใน เรื่องเล่าเกี่ยวกับราชินีมานิวันติวาน (Maniwantiwan) ภรรยาของดาตูแห่งมาริคุโด (Marikudo) ซึ่งตั้งอยู่บนเกาะปาไนย์ (Panay) ราชินีท่านนี้ได้ใช้ความช่วยเหลือสามีในการเจรจาต่อรองเพื่อป้องกันภัยจากการรุกรานของดาตูอีกคนหนึ่งซึ่งอพยพมาจากเกาะบอร์เนียวขึ้นมาทางเหนือเพื่อแสวงหาดินแดนในการตั้งถิ่นฐานบริเวณปาลาวันและบีซายาส (Mendoza-Guazon, 1951) ซึ่งเรื่องเล่า

ที่สามารถนำไปมาสู่การตีความบทบาทที่เท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงฟิลิปปินส์ว่ามีเสมอเหมือนกันกับผู้ชาย

ด้วยสถานะทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับของผู้หญิงฟิลิปปินส์ก่อนการเข้ามาของสเปน ชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมมักให้คุณค่าของผู้หญิงในฐานะของผู้ทำหน้าที่สืบเชื้อสายและดำรงเผ่าพันธุ์ของชนเผ่าซึ่งกลายเป็นข้อต่อรองของผู้หญิงเพื่อให้ได้รับเกียรติจากสังคมด้วยการสร้างให้ผู้หญิงมีฐานะเป็นภาพตัวแทนของความมีสันติ ความเป็นระเบียบ ความมั่งมี มั่งคั่งและอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผู้หญิงมักจะได้รับบทบาทเป็นหมอภักษาโรค เป็นนักปราชญ์ และให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ รวมไปถึงการเป็นนักบวช เป็นผู้นำในการทำพิธีกรรมวงสรวงบูชาในประเพณีตั้งแต่การเกิด แต่งงานและงานศพ พิธีกรรมเช่นสรวงบูชาเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ และที่สำคัญคือร่างทรงผู้หญิงมักได้รับเลือกจากคนในชุมชนให้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้นมากกว่าร่างทรงผู้ชาย เพราะว่าผู้หญิงมักมีสัมผัสพิเศษและได้ยินเสียงเรียกจากสิ่งเหนือธรรมชาติได้ง่ายกว่าสามารถเป็นร่างทรงได้ง่าย ในขณะที่นักบวชผู้ชายจะต้องผ่านการฝึกฝนที่เคร่งครัดและยาวนาน ดังนั้นการทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่คู่กับผู้หญิงเหมือนกับการทำหน้าที่แม่และภรรยา ทั้งนี้ผู้หญิงสามารถปฏิบัติหน้าที่นี้โดยโดยไม่กระทบต่อหน้าที่แม่บ้าน การสืบพันธุ์ หรือหน้าที่อื่นๆ จึงทำให้ร่างทรงผู้หญิงมักได้รับการยอมรับมากกว่าร่างทรงผู้ชาย (Hilsdon, 1995, p. 33) แต่อย่างไรก็ตามในการประกอบพิธีกรรมเหล่านั้นมักจะเกิดภาพเกี่ยวกับเพศวิถีที่คลุมเครือเอาไว้ด้วย เช่นในเวลาที่สังคมยอมรับร่างทรงผู้หญิงมากกว่า ทำให้ในบางครั้งร่างทรงผู้ชายต้องแต่งกายเป็นผู้หญิงเรียกว่า “บายูกิน” (bayugin) เพื่อในการประกอบพิธีกรรมในพิธีที่ต้องใช้ร่างทรงผู้หญิง เป็นการแสดงให้เห็นถึงอำนาจในการสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในสังคมฟิลิปปินส์ เป็นเสมือนกระจกส่งให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยารวมไปถึงจุดยืนในสังคมที่ปรากฏผ่านการแสดงออกทางเพศ (Brewer, 2001, pp. 233-234) เพราะในขณะที่ผู้หญิงต้องทำหน้าที่นี้ทอผ้า งานเย็บปักถักร้อย การเพาะปลูก

บั้นหม้อ ผู้หญิงยังเป็นร่างทรงมีบทบาทในวิถีชีวิตของคนในชุมชนผ่านการเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย รวมไปถึงการบวงสรวงสังเวยเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย ทำให้เห็นได้ว่าสังคมฟิลิปปินส์ได้ให้อำนาจเพื่อควบคุมสังคมบางส่วนให้แก่ผู้หญิงเท่าเทียมกับผู้ชาย

การกำหนดบทบาทของผู้หญิงเพื่อให้เป็นผู้สืบทอดกฎเกณฑ์ทางสังคมยังได้มีการกำหนดไว้เป็นกฎหมายที่กล่าวถึงหน้าที่และการลงโทษผู้หญิง ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงการให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิงในทางสังคม คือกฎหมายแห่งกลันตีว (Code of Klintiao) หรือ “กอลันเตียว” (Kalantiao) ซึ่งบัญญัติขึ้นเมื่อประมาณ ค.ศ. 1433 โดยดาโต๊ะแห่งบารังไกกอลันเตียวที่ตั้งอยู่บนเกาะเนโกรสว่า แม่มีหน้าที่ต้องอบรมลูกสาวให้มีความรู้เกี่ยวกับเพศและเรื่องอื่นๆ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นผู้หญิง (Mendoza-Guazon, 1951, pp. 12-13) กล่าวคือ

“มาตรา 10 ตามประกาศนี้ให้แม่ทุกคนมีหน้าที่สอนสิ่งที่มีความลับกับลูกสาวของพวกเธอเพื่อให้รู้เกี่ยวกับความต้องการทางเพศและการเตรียมตัวเพื่อการเป็นผู้หญิงอย่างเต็มตัว; อย่าให้ผู้ชายมาทำร้าย ทั้งอย่าเป็นเหตุให้ผู้อื่นกระทำความผิด เมื่อพวกเขาถูกจับในกรณีผิดประเวณี ผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกจำคุกและตัดเป็นชิ้นโยนให้จระเข้กิน” (Mendoza-Guazon, 1951, p. 12)

การพบกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับผู้หญิงเป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อผู้หญิงทั้งในฐานะเพศแม่และในฐานะของผู้ที่ต้องมีหน้าที่ในสังคม

ส่วนระเบียบการปฏิบัติทางสังคมเกี่ยวกับการแต่งงาน ของคู่สามีภรรยาทั้งสองฝ่ายอาจจะมีสามีและภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคน ในเวลาเดียวกันและการอยู่กันฉันท์สามีภรรยา ก่อนแต่งงานก็เป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ ถ้าไม่พอใจก็เลิกกันไป ขึ้นอยู่กับการตกลงกัน ดังที่นักบวชเพรสคาเทลโล (Pescatello) ได้กล่าวว่า “ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องผูกมัดกับตำแหน่งของการเป็นภรรยาเพื่อรักษาเกียรติของสามี ชีวิตแต่งงานมีการเลิกทำได้ การยกเลิกการแต่งงานสามารถกระทำได้ แม้ว่าจะส่งผลร้ายต่อภรรยา มากกว่าสามี” (Infante, 1975)

ในส่วนของบริษัททางด้านเศรษฐกิจโดยทั่วไปผู้หญิงจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับงานหนักๆ นักบวช ปาเตอร์โน (Paterno) กล่าวถึงผู้หญิงฟิลิปปินส์ไว้ว่า “ผู้หญิงตากาล็อกทั้งรวยและจนพูดคุยกันเรื่องการผลิตและการค้าอย่างเคร่งเครียด และพวกเขาก็ทั้งรวยและมีอำนาจ ได้มอบทุนเพื่อการลงทุนให้กับภรรยาและลูกสาว” (Mananzan, 1994, p. 15) ดังนั้นหน้าที่ของผู้หญิงคือเช่นการเตรียมการเพาะปลูก ส่วนหน้าที่เพาะปลูกเป็นของผู้ชาย ผู้หญิงจะเป็นคนทอผ้า คนปั่นหม้อ และการจัดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการผลิตภาคครัวเรือน ด้วยงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ เช่น การเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่และการเก็บเกี่ยว (Go, 1988, p. 14) แตกต่างจากผู้หญิงตะวันตกในยุคเดียวกันมาก

แต่เมื่อสเปนเดินทางเข้ามาพร้อมกับการเผยแพร่คริสต์ศาสนา เกิดความเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและชนชั้นทางสังคม ภายใต้ระเบียบทางสังคมแบบใหม่ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในดินแดนหมู่เกาะแห่งนี้ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย และส่งผลให้สถานะภาพของผู้หญิงต้องตกเป็นรองผู้ชายในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านครอบครัว ศาสนา สังคมและด้านเศรษฐกิจ

กระบวนการทำให้ชาวพื้นเมืองเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ได้ส่งผลกระทบต่อสถานะภาพของผู้หญิงพื้นเมือง เหล่าพระและนักบวชจากนิกายต่างๆ ต้องการมีอำนาจควบคุมความเชื่อและความศรัทธาเหนือชาวพื้นเมือง และมองว่าชาวพื้นเมืองที่ไม่ได้นับถือศาสนาคริสต์เป็นคนป่า เป็นมนุษย์กินคน เป็นพวกนอกศาสนาเพราะมีการนับถือภูตผี การสวดอ้อนวอนของชาวพื้นเมืองคือการใช้มนต์ดำ (Philippine commission, 1900, น. 104) ทำให้ผู้หญิงพื้นเมืองที่เป็นร่างทรงถูกมองว่าเป็นเป็นผู้ที่มีการกระทำที่ชั่วร้าย เป็นแม่มด และเป็นตัวแทนชาตาน “การประกอบพิธีกรรมของชาวพื้นเมือง เช่น การสวดมนต์ อ้อนวอน การรำยรำ การบูชายันต์เป็นกระทำของศาสนานอกรีต จึงมีการไล่ล่าจับกุมและลงโทษร่างทรงเช่นเดียวกับที่ทำกับผู้ต่อต้านในยุโรป โดยการเผาและเสียบหัวประจาน” (Andaya, 2006, pp. 94-96)

วิธีการหนึ่งในการทำให้ชาวพื้นเมืองยอมเข้ารับศาสนาคริสต์นั้น พระและบาทหลวงได้สร้างให้ร่างทรงผู้หญิงเป็นเสมือนกับพระนางมารีย์ที่

สามารถรักษาอาการป่วยเหมือนกันกับร่างทรงการสอนที่เชื่อมโยงความ
เกี่ยวพันพิเศษปรากฏในบทสวดและถูกทำให้เข้มข้นขึ้นด้วยการอธิบายให้
พระแม่มารีมิผิวสีเข้มและมีผมยาวเช่นเดียวกับผู้หญิงฟิลิปปินส์ (Javellana,
1988, p. 213; Gorospe & Javellana, 1995, pp. 20-23) ดังนั้น ร่างทรง
ผู้หญิงจึงกลายเป็นเครื่องมือในการสร้างแรงดึงดูดและผลักดันให้ชาวพื้นเมือง
หันมาเข้ารับมากยิ่งขึ้นตามร่างทรงที่ยอมเข้ารับนับถือศาสนาใหม่

อย่างไรก็ตามแม้ว่าร่างทรงผู้หญิงพื้นเมืองที่เปลี่ยนมาเข้ารับ และมี
ความศรัทธาต่อศาสนาใหม่ แต่ก็ยังต้องเผชิญกับการต่อต้านของชาวสเปน
และนักบวชผู้ชาย โดยเฉพาะเมื่อมีการเข้ามาตรวจสอบเกี่ยวกับพิธีการบวช
ของร่างทรงเหล่านั้นว่าไม่สามารถเป็นแม่ชีได้ จนกระทั่งถึง ค.ศ.1697 ได้มี
ประกาศจากราชสำนักสเปน ให้ผู้หญิงพื้นเมืองมีสิทธิที่บวชจะเข้าสู่สำนักแม่ชี
ได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กผู้หญิง ชาวพื้นเมืองหันมานับถือศาสนาคริสต์
มากยิ่งขึ้น (Andaya, 2006, pp. 94-96) จึงทำให้ผู้หญิงก็ได้รับโอกาสให้เป็น
แม่ชีมากขึ้นมาสามารถเข้าไปมีบทบาททางศาสนาได้ เช่นแม่ชีโอโรนีมา เด แอล
อาซุนซิออน (Jorónima de al Asunción) แม่ชีในนิกายฟรานซิสกัน ซึ่งต่อมา
ได้เป็นผู้ก่อตั้งสมาคมแม่ชีแห่งมะนิลา เช่นเดียวกันกับ เฟอเทอริโอ เดอ ลา
คอมพาเญีย เดอ เซซัส (Veaterio de La Compañía de Jesús) บุตรสาวของ
พ่อค้าชาวจีนและแม่ชาวตากาล็อก ได้เปิดสำนักแม่ชีขึ้นเพื่อช่วยเหลือเพื่อน
มนุษย์ ด้วยการสอนหนังสือแก่เด็กผู้หญิงดูแลคนยากจน ผู้ป่วยและคนชรา
(Schreurs, 2000, pp. 195-203; Brewer, 2001, pp. 268-269) นอกจากนี้
ยังพบนักบุญผู้หญิงที่คอยช่วยเหลือชาวพื้นเมืองในการรักษาเยียวยาทั้งด้าน
ร่างกายและจิตใจ ตัวอย่างเช่น นักบุญลูเซีย (Santa Lucia) หรืออาโป บาเกิส
(Apo Bakit) ที่เป็นที่รู้จักกันในอีโลคาโน (Ilocanos) เชื่อว่าเป็นนักบุญที่มีชื่อเสียง
ในการรักษาตา และสามารถดลบันดาลให้เกิดฝนตกได้ ถึงกระนั้นก็ยังมีย่างทรง
ผู้หญิงที่ยอมเปลี่ยนมาเข้ารับและเปลี่ยนแนวคิดความเชื่อทางศาสนาแล้ว
ก็ตามก็ยังพบการต่อต้านในระดับท้องถิ่น เช่น ในกรณีของมารีเย ซานติสสิมา
(Maria Santisima) หรือ Maria Most Holy³ ที่ถูกเผาเพราะว่าถึงแม้จะยอม

การเข้ารีตแต่ยังคงดำรงพิธีกรรมแบบเดิมอยู่ (Andaya, 2006, pp. 94-96)

อิทธิพลศาสนาคริสต์ผ่านคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลนั้นได้ กีดกันผู้หญิงไม่ให้ เข้าถึงพระเจ้า โดยการสร้างการกตัญญูว่า ผู้หญิงไม่มีความรู้เรื่องจิตวิญญาณ ไม่เหมาะสม ต้องกีดกันผู้หญิงให้ห่างจากศาสนาและมอบหมายหน้าที่ผู้สื่อสาร และเข้าถึงพระเจ้าเป็นของผู้ชาย และได้สร้างให้ผู้หญิงมีบทบาทเพียงแต่ใน บ้านและบังคับทำให้ผู้หญิงต้องยอมรับอำนาจของพระเจ้าด้วยการทำงาน หน้าแทนบูชาเพื่อรับใช้พระเจ้าเท่านั้น (Hilsdon, 1995, p. 37)

ภายใต้การเผยแพร่ศาสนาของคณะมิชชันนารี บทบาทและสถานะของ ผู้หญิงก็มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สเปนได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง “mujer indigena”⁴ ที่ใช้กันอยู่ในสเปนและอาณานิคมอื่นๆ มาปฏิบัติใช้กับ ผู้หญิงฟิลิปปินส์ นำไปสู่การเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม วิถีชีวิต หลักปฏิบัติและความปรารถนาของผู้หญิงเสียใหม่ เพื่อให้สามารถกลายเป็น สังคมชายเป็นใหญ่ เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับศีลธรรมทางเพศและการสมรส เป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานของความเป็นคริสเตียนที่ดี โดยการกำหนดสถานะ ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นแบบผัวเดียวเมียเดียว (Andaya, 2006, p. 100) ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ภรรยาและแม่ และให้ผู้ชายซึ่งมีความใกล้ชิดกับพระเจ้า มากกว่าเป็นผู้สอนและฝึกภรรยาของเขาเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติทางศาสนา และเรื่องการใช้ชีวิตทางโลกเอง โดยอาศัยเครื่องมือที่สำคัญคือหนังสือคู่มือ สำหรับผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่เป็นที่รู้จักกันดีคือหนังสือ Claret's handbook ซึ่งเป็นเป็นคู่มือสำหรับผู้หญิงที่พระในคริสต์ศาสนาทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือให้ กับผู้หญิงสเปนและได้นำมาใช้สำหรับผู้หญิงฟิลิปปินส์ด้วย หนังสือดังกล่าว เป็นการกำหนดคุณค่า สถานภาพและบทบาทใหม่ด้านสังคมแก่ผู้หญิงฟิลิปปินส์ ให้ผู้หญิงที่ดีต้องเป็นสตรีที่น่ารัก อ่อนหวาน สวยงาม และเป็นที่รักของทุกคน ซึ่งคาร์เมน กัวราโร นาคพิล (Carmen Guerrero Nakpil) กล่าวว่านี่เป็น ความโชคร้ายที่สุดที่ส่งผลร้ายต่อผู้หญิงฟิลิปปินส์ในศตวรรษต่อมา (Mananzan, 1994, p. 31)

อำนาจทางการปกครองที่มุ่งเข้าครอบครองดินแดนต่างๆ ให้ทั่วหมู่เกาะ

จนทำให้เกิดการต่อต้านขึ้นในบางพื้นที่เช่น ผู้หญิงฟิลิปปินส์ต้องอยู่ภายใต้ อำนาจของแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่และภายใต้ศรัทธาต่อศาสนานั้น ได้ปรากฏ ภาพของการต่อสู้เพื่อต่อต้านการเข้าครอบครองของสเปนแต่เหตุการณ์ที่ เมือง อิลโลโคส (Ilocos) เมื่อ ค.ศ. 1763 ดีเอโก ซิลัง (Diego Silang) ต่อต้าน การเก็บภาษีของสเปนทำให้เขาก็ต้องเสียชีวิตจากการลอบสังหาร หลังจากนั้น ภรรยาของเขาคือ กาบรีลา ซิลัง (Gabrila Silang) ก็ได้เป็นผู้นำในการนำ กองกำลังเข้าต่อสู้กับสเปน (Rojas-Aleta, Silva & Eleazar, 1977, p. 15) ต่อมาเธอได้รับการยกย่อง ให้เป็นผู้หญิงคนแรกที่เป็นผู้นำในการต่อต้านอำนาจ อาณานิคม กลายเป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิงที่เป็นนักรบ (Hilsdon, 1995, p. 34) เรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแม่ชีชาวพื้นเมืองที่ปรากฏออกมา นอกจากจะเป็นการสะท้อนให้เห็นภาพของการกดขี่ผู้หญิงให้อยู่ภายใต้ อำนาจของแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ ที่ผู้หญิงต้องอยู่อย่างสงบเสถียรเรียบร้อย ภายใตรมของผู้ชายเป็นใหญ่และศาสนา ทำให้หลังจากนั้นเป็นเวลาเร็วกว่าปี ผ่านไปจึงปรากฏเรื่องราวของผู้หญิงอีกครั้งหนึ่งเมื่อแนวคิดเรื่องเสรีนิยมที่ เข้ามาพร้อมกับกระแสความเป็นสมัยใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เริ่มเข้า มายังฟิลิปปินส์ ทำให้ราชสำนักสเปนต้องปรับปรุงการปกครอง โดยให้สิทธิ บางอย่างแก่กลุ่มลูกครึ่งและชาวพื้นเมือง เช่นการศึกษา การให้ทำงานใน ตำแหน่งระดับล่างของหน่วยงานราชการ อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงถูกทำให้เป็น รองผู้ชายเช่นเดิม เห็นได้จากการจัดการการศึกษาตามประกาศพระราชบัญญัติ ค.ศ. 1863 ที่กำหนดให้มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง ขึ้นทุกหมู่บ้าน ปรากฏว่าเมื่อเวลาผ่านไปเป็นเวลาประมาณยี่สิบปีเด็กผู้หญิง ก็ยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงจนนำไปสู่การเกิดปรากฏการณ์ที่ถือว่า เป็นการเคลื่อนไหวครั้งแรกของผู้หญิงฟิลิปปินส์

1.1 การเคลื่อนไหวของผู้หญิงแห่งเมืองมาโลโลส (Women of Malolos)

พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. 1863 ซึ่งประกาศโดยรัฐบาลสเปนลงนาม โดยพระราชินี เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม ค.ศ. 1863 กำหนดให้มีการจัดการเรียน

การสอนที่ครบถ้วนสมบูรณ์ให้แก่ประชาชนดินแดนหมู่เกาะแห่งนี้ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยม และระดับอุดมศึกษา ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้บังคับให้เด็กทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 7-12 ปี ต้องเข้าเรียนหนังสือในระดับประถม นอกจากนี้รัฐบาลต้องสนับสนุนตำราเรียน วิชาพื้นฐานแก่โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นด้วย รวมไปถึงการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ศูนย์ฝึกหัดทางศิลปะและการค้า โรงเรียนการเดินเรือ (Sobritchea, 1990, p. 71) ประกาศดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มต้นการศึกษาแบบสมัยใหม่ ที่กำหนดว่าหมู่บ้านใดที่มีประชากรตั้งแต่ 5,000 เป็นต้นไปจะต้องจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงอย่างละหนึ่งโรงเรียน ทำให้ใน ค.ศ.1866 มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาในระดับหมู่บ้านก่อตั้งขึ้นมาทั้งสิ้นประมาณ 1,474 แห่ง ในจำนวนนี้มีร้อยละ 43 หรือประมาณ 600 โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่เปิดให้เด็กผู้หญิงเข้าเรียนหนังสือได้ และมีการเปิดโรงเรียนเพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ พบว่า เมื่ออเมริกาเข้ามาปกครองใน ค.ศ.1898 ฟิลิปปินส์มีโรงเรียนประถมจำนวนมากถึง 8,167 แห่ง และมีนักเรียนทั้งสิ้นประมาณ 200,000 คน (Mendoza-Guazon, 1951; Tiongson, 2004)

ปัญหาการกีดกันการศึกษาของสเปนต่อชาวพื้นเมืองกลายเป็นปัญหาสำคัญมากขึ้น เมื่อสังคมฟิลิปปินส์เริ่มปรับเปลี่ยนเข้าสู่ยุคการค้าเฟื่องฟู คนจีนและคนพื้นเมืองเริ่มมีอำนาจทางการค้ามากขึ้นรวมทั้งยังสามารถสร้างความมั่งคั่งจนกลายเป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพล สามารถต่อรองกับอำนาจของพระและเจ้าหน้าที่อาณานิคมมากขึ้น อย่างเช่นในส่วนของการศึกษาถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ.1863 ซึ่งเป็นกฎหมายที่พยายามสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาสำหรับชาวพื้นเมืองฟิลิปปินส์ แต่ในทางปฏิบัติชาวพื้นเมืองยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและในบางพื้นที่ก็ได้รับการต่อต้านจากพระของศาสนาคริสต์ในบางนิกาย เพราะคิดว่าถ้าชาวพื้นเมืองสามารถอ่านออกเขียนได้พระเหล่านั้นจะสูญเสียอำนาจในการเป็นสื่อกลางระหว่างชาวพื้นเมืองกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล และภายใต้อำนาจกดทับทางศาสนาและแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ทำให้การศึกษาสำหรับผู้หญิงไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ดังปรากฏการณ์

ที่ไม่เคยกล่าวถึงในประวัติศาสตร์กระแสหลัก ซึ่งเกี่ยวกับเรียกร้องให้มีการจัดการศึกษาที่เท่าเทียมกันที่เมืองมาโลโลส (Malolos)

เมืองมาโลโลส เป็นเมืองหนึ่งในจังหวัดบูลากัน (Bulacan) ตั้งอยู่ทางตะวันตกของกรุงมะนิลาห่างออกไปประมาณ 45 กิโลเมตร ในอดีตเป็นเมืองทำค้าขายที่สำคัญของพ่อค้าชาวจีน กลุ่มคนที่มีบทบาทในเมืองนี้คือ คนจีนที่มั่งคั่ง คนสเปนที่เป็นชนชั้นปกครอง รวมทั้งพระในอารามด้วย แต่กลุ่มคนที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองคือ กลุ่มลูกครึ่ง (Mestizo) ทั้งลูกครึ่งจีนและลูกครึ่งสเปน คนกลุ่มนี้ได้รับสิทธิพิเศษบางอย่าง เช่นการได้เข้าเรียนหนังสือ ได้รับโอกาสเข้ารับราชการในระดับล่าง เพราะการมีสายเลือดสเปนที่มีอำนาจในการปกครองและมีสายเลือดของคนจีนที่มีความมั่งคั่ง

การจัดการศึกษาที่เมืองมาโลโลสนั้น เมื่อได้รับทราบนโยบายเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนสำหรับนักเรียนผู้ชายเท่านั้น และอ้างว่าไม่มีงบประมาณมากพอเพื่อสร้างอาคารเรียนสำหรับนักเรียนผู้หญิง อีกทั้งไม่มีครูสำหรับสอนนักเรียนผู้หญิง อย่างไรก็ตามพร้อมกับการประกาศให้จัดตั้งโรงเรียน พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. 1863 ยังอนุญาตให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพสามารถมีการจัดตั้งโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนภาคค่ำสำหรับผู้ใหญ่ได้ ทั้งนี้เพื่อการเร่งรัดส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของชาวพื้นเมืองในเมืองมาโลโลสใน เซโอโดโร ซาดิกา (Teodoro Sadica) ได้เปิดโรงเรียนเอกชนสำหรับเด็กผู้หญิงเมื่อ ค.ศ. 1886 โดยมี รูฟิโน ทันโจซอย ซานโตส (Rufina Tanjosoy Santos) เป็นผู้สนับสนุนด้านสถานที่และงบประมาณ จัดให้มีการจัดการเรียนการสอนเหมือนกับโรงเรียนของรัฐบาล ทั้งนี้ซาดิกาได้นำเอาหลักสูตรและจัดการระเบียบการสอนจากโรงเรียนโรงเรียนของนิยายเยซุอิตแห่งหนึ่งคือที่โรงเรียนอันโตนิโอ เดอ มะนิลาและนอกจากจะเปิดโรงเรียนสำหรับสอนเด็กผู้หญิงแล้วเซโอโดโร ซาดิกา ยังเปิดสอนภาคค่ำแบบพิเศษสำหรับผู้ใหญ่และผู้ใหญ่ โดยผู้เรียนและผู้สอนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายกันเอง ทั้งต้องหาห้องเรียนและสถานที่เรียนกันเอง ซึ่งส่วนมากจะใช้พื้นที่ในบ้านของคนที่ย่านมีฐานะในเมือง อย่างไรก็ตามการเปิดเรียนใน

ระยะแรกยังไม่ได้รับใบอนุญาตโรงเรียนอย่างเป็นทางการ ดังนั้น เซโอโดโร ซาดิกา และ ฟราซีอาโน ที่ เรเยส (Fraciano T. Reyes) ในฐานะของผู้ที่ได้รับใบอนุญาตการเป็นครูแล้วมีความต้องการจัดตั้งโรงเรียนให้ถูกต้อง ตามกฎหมาย จึงได้ส่งจดหมายขออนุญาตเปิดโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนภาคค่ำสำหรับผู้ใหญ่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายโดยไม่ต้องรับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลไปยัง จังหวัดบาลุกัน แต่เนื่องจากข้าหลวงแห่งเมืองบาลุกัน ได้รับคำแนะนำจาก เฟลิเป ฟราเซีย (Felipe Farcia) พระคาทอลิกประจำเมืองที่มองเห็นว่าการอนุญาตเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวมาโลโลสต่อต้านสเปนได้ “เพราะว่ามันเป็นการเรียนรู้ผ่านโรงเรียนอาจเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของสเปน”⁵ เรื่องนี้จึงถูกข้าหลวงปล่อยทิ้งไป อย่างไรก็ตาม ชาวมาโลโลสยังไม่ละความพยายามโดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง โดยมีการวางแผนจะยื่นจดหมายต่อ วาเลเรียโน เวย์เลอร์ (Valeriano Weyler) ข้าหลวงใหญ่ประจำฟิลิปปินส์ ซึ่งมีกำหนดการเดินทางมาตรวจการเมืองมาโลโลสในวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1888 (Tiongson, 2004, pp. 169-170) จดหมายที่ยื่นให้แก่ข้าหลวงมีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

กราบเรียน ฯพณฯ ท่านข้าหลวงใหญ่ประจำฟิลิปปินส์

พวกเราในนามของผู้หญิงและชาวมาโลโลสขอยื่นข้อเสนอมายังท่านด้วยความเคารพและด้วยปรารถนาดีมายังท่าน ดังต่อไปนี้พวกเราต้องการได้รับการส่งเสริมให้มีการเรียนภาษาสเปนอย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมจิตวิญญาณอันแข็งแกร่งของสเปนซึ่งจะทำให้ทั้งภาษาและศาสนาของสเปนได้แพร่กระจายออกไปทั่วประเทศนี้ต่อไปเนื่องจากพวกเราไม่สามารถเดินทางไปเรียนที่เมืองมะนิลาได้ด้วยเหตุผลส่วนตัวของเราเอง อีกทั้งเรายังถูกขัดขวางไม่ให้ได้รับการศึกษา เราจึงขอร้องท่านด้วยความนอบน้อม ทั้งนี้พวกเรามีโรงเรียนภาคค่ำที่จัดการด้วยตนเองอยู่แล้ว โดยใช้สถานที่คือบ้านของมิตร

สหายของพวกเรา ซึ่งในโรงเรียนนี้พวกเราได้เรียนภาษาสเปน ทั้งการอ่าน การเขียนและไวยากรณ์จากอาจารย์ภาษาละติน พวกเราได้จัดการค่าใช้จ่ายด้วยตัวเอง และในระยะเวลานานสั้น พวกเราได้พิสูจน์ให้ท่านได้เห็นถึงผลสำเร็จแล้วว่าพวกเราได้รับผลการเรียนที่ดีกว่านักเรียนในโรงเรียนของรัฐบาล พวกเราไม่ได้ต้องการสร้างความลำบากใจให้กับท่าน พวกเราเพียงแต่ต้องการบอกว่าจนกระทั่งปัจจุบันนี้การสอนของครูคนอื่นๆ ในเมืองนี้ยังไม่ประสบความสำเร็จ และแน่นอนว่าการประสบความสำเร็จ ด้วยการอ่านออกเขียนได้ของพวกเราจะเป็นผลดีต่อท่านอย่างแน่นอนด้วยความเคารพในความมีน้ำใจของท่านขอพระเจ้าคุ้มครองท่านตราบนานเท่านานมาโลโลส, 12 ธันวาคม ค.ศ. 1888

20

Vol. 23

No. 3

Sep.

-

Dec.

2017

จดหมายฉบับนี้ ลงนามด้วยผู้หญิงจำนวน 20 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้หญิงมาโลโลส

ข้าหลวงได้รับจดหมายฉบับดังกล่าวและสัญญาว่าจะพิจารณาและดำเนินการตอบกลับอย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากสถานการณ์ความไม่ลงรอยกันระหว่างกลุ่มผู้หญิงที่ยื่นจดหมายกับพระในเมือง มาโลโลส และปัญหาการก่อตัวของกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้านสเปนเริ่มตึงเครียดมากขึ้น ทำให้ข้าหลวงต้องใช้เวลาในการพิจารณาเรื่องดังกล่าวล่าช้ามากจนเกือบทั้งเรื่องนี้ไปเพราะเฟลิเป่ กราเซีย ได้รายงานความลับเกี่ยวกับการก่อตัวของนักปฏิรูปในเมืองมาโลโลส ทำให้ตัวแทนของกลุ่มผู้หญิงจาก มาโลโลสคือโดโรเตโอ คอร์ตเตส (Doroteo Cortes) และ มาเอสตรา กัวดาลูเป เรเยส (Maestra guadalupe Reyes) ต้องเดินทางมายังมะนิลาเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการพิจารณาเรื่องนี้กับข้าหลวง จนในที่สุดวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1889 ก็ได้อนุมัติให้เปิดโรงเรียนสำหรับผู้หญิงได้โดยมีเงื่อนไข 3 ข้อดังต่อไปนี้

1. ผู้หญิงจะต้องหาเงินให้โรงเรียนเองเพราะรัฐบาลไม่เห็นด้วยที่จะจ่ายเงินให้กับโรงเรียน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการกีดกัน

2. ครูที่สอนจะต้องเป็น กัวดาลูเป เรเยส (Guadalupe Reyes) เหตุเพราะว่ารีโอโดโร ซาติกา เป็นผู้ที่อยู่ในบัญชีดำของรัฐบาลว่าเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้เคลื่อนไหวต่อต้านสเปน

3. เวลาเรียนต้องจัดในตอนกลางวันไม่ใช่กลางคืน เพราะการรวมตัวในเวลาค่ำเข้าข่ายเป็นการชกสมาคมซึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามและผิดกฎหมาย

การได้รับอนุญาตให้เปิดการเรียนการสอนได้อย่างถูกกฎหมาย ทำให้มีการเรียนการสอนหนังสือสำหรับผู้หญิงในเมืองมาโลโลสอย่างเป็นทางการขึ้น โดยอาศัยชั้นสองของบ้านรูฟินา เรเยสเป็นโรงเรียนชั่วคราว โดยมีผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดหาโต๊ะ เก้าอี้ ค่าตอบแทนครูคือรูฟินา ซานโตส ส่วนกัวดาลูเป และผู้ช่วยของเธอเป็นผู้จัดหาตำราเรียน อุปกรณ์การเขียนและเครื่องเขียน รวมถึงน้ำมันสำหรับตะเกียง แน่นอนว่าเป็นการผลักดันซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรีโอโดโร ซานติโก และกลุ่มเพื่อนๆ

โรงเรียนสำหรับผู้หญิงที่ได้รับอนุญาตให้เปิดนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะให้ผู้หญิงที่ยืนจดหมายเรียนเท่านั้นแต่ยังเปิดให้ผู้ที่ต้องการเรียนเข้ามาร่วมเรียนได้อย่างไรก็ตามพบว่า ผู้หญิงที่เข้าเรียนล้วนแต่มีความขยันหมั่นเพียร โดยเฉพาะในวิชาที่ต้องมีการถกเถียงกัน ซึ่งในชั้นเรียนไม่ได้มีแต่เพียงการเรียนตามหลักวิชาเท่านั้นแต่ยังมีประเด็นการเมืองในชีวิตประจำวัน โรงเรียนแห่งนี้ทำให้ผู้หญิงได้อ่านหนังสือพิมพ์ ลาโซลิตารีแดตฉบับแรกที่ตีพิมพ์เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1889 ตีพิมพ์บทความของ โลเปซ เฮียนา (Lopez Jaena) เกี่ยวกับโรงเรียนของพวกเขาถือว่าเป็นการยกย่องความมุ่งมั่นของผู้หญิงในเมืองแห่งนี้ (National Centennial Commission-Women Sector, 1998)

โรงเรียนเปิดทำการอย่างเป็นทางการได้เพียง 2 เดือนกว่าๆ เมื่อรวมกับเวลาของการลักลอบเปิดสอนโรงเรียนภาคค่ำก่อนหน้านี้รวมเป็นเวลา 8 เดือน โรงเรียนนี้ก็ถึงต้องปิดตัวลงในช่วงปลายเดือนเมษายน ค.ศ. 1889 โดยการใช้อำนาจพลการของพระและโบสถ์ในเมืองมาโลโลสซึ่งได้อ้างว่า โรงเรียน

แห่งนี้ได้สอนนักเรียนในเรื่องที่ผิดศีลธรรม ประกอบกับความพยายามปราบปราม
ผู้ก่อการต่อต้านสเปนทำให้รีโอโดโร แชนติโก ตัดบัญชีดำของเจ้าหน้าที่อีก
ทั้งยังถูกกล่าวหาเขารับประทานเนื้อเป็นอาหารในวันถือศีลอด ในที่สุดเขา
ต้องซ่อนตัวและหลบหนีออกจากเมืองและลี้ภัยไปยังฮ่องกง หลังจากนั้นก็มี
คำสั่งปิดโรงเรียนและทำให้โรงเรียนผู้หญิงต้องปิดตัวลงเช่นกัน (Tiongson,
2004)

นักเคลื่อนไหวปัญญาชนหัวก้าวหน้าอย่างโฮเซ ริซาล (Jose Rizal)
และ มานูเอล เดล พิลาร์ (Manuel del Pilar) ได้แสดงทัศนคติต่อผู้หญิงแห่ง
เมืองมาโลโลสผ่านจดหมายที่พวกเขาเขียนถึงผู้หญิงเมืองมาโลโลส ซึ่งมี
ใจความสรุปได้ว่าการกระทำของผู้หญิงในลักษณะนี้ถือเป็นชัยชนะอย่างหนึ่ง
ของผู้หญิงที่ได้เริ่มต้นเรียกร้องสิทธิ เขากล่าวว่าในวิธีการของการรณรงค์
ไม่จำเป็นว่าต้องเป็นการพูดหรือการเคลื่อนไหว และการกระทำนั้นได้ส่งผล
ต่อผู้ชายบางคนที่ยังคงสนับสนุนศาสนจักรอยู่ในเวลานั้นให้เปลี่ยนจุดยืน
หันมาสนับสนุนการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปอาณานิคม นอกจากนี้ผู้หญิงยัง
ได้เปลี่ยนภาพลักษณ์ที่สร้างโดยศาสนาให้ผู้หญิงเป็นผู้รับใช้พระสงฆ์และ
เป็นผู้เคร่งครัดต่อศาสนาด้วยการสวดอ้อนวอน มาเป็นภาพของผู้หญิงที่มี
ความคิดด้วยหลักการเหตุผลว่าเป็นสิ่งที่ได้รับจากพระเจ้า ริซาลยังยกย่อง
การกระทำครั้งนี้ว่าเป็นการกระทำที่ทรงเกียรติมากและจะส่งผลต่อลูกหลาน
ของฟิลิปปินส์ในอนาคต ผู้หญิงแห่งมาโลโลสได้แสดงให้เห็นว่าการศึกษา
สามารถแก้ไขจุดอ่อนของผู้หญิงฟิลิปปินส์ได้ผู้หญิงไม่ต้องก้มหัวให้กับความ
ไม่รู้อีกต่อไป การเคลื่อนไหวของผู้หญิงในมาโลโลสทำให้เห็นว่าการศึกษามี
ความสำคัญส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะและบทบาทของผู้หญิงให้มี
ความก้าวหน้าและทันสมัยขึ้น สำหรับผู้หญิงฟิลิปปินส์แล้ว การศึกษายัง
สามารถทำให้ผู้หญิงได้มีโอกาสออกนอกบ้าน จนสามารถรวมกลุ่มและสร้าง
แนวร่วมกับผู้ชายในการรณรงค์เพื่อต่อต้านการปกครองสเปน

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่เมืองแห่งนี้ ได้กลายเป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็น
การเคลื่อนไหวของผู้หญิงในการเรียกร้องสิทธิสตรีครั้งแรกในประวัติศาสตร์

ฟิลิปปินส์ แม้ว่าในเวลานั้นความน่าสนใจของจดหมายฉบับนี้ไม่ได้อยู่ที่ การเรียกร้องความเท่าเทียมของผู้หญิงแต่เป็นเครื่องมือสำหรับการรณรงค์ การปฏิรูปสังคมและการเมืองของประชาชนฟิลิปปินส์ เมื่อพิจารณาบริบท ของฟิลิปปินส์ในเวลานั้นคือ กลุ่มชาวจีนและลูกครึ่งจีนและสเปน เป็นกลุ่ม ที่ได้ควบคุมอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น มองเห็นการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม กับระหว่างชาวสเปนกับชาวพื้นเมือง รวมไปถึงระหว่างผู้ชายและผู้หญิงด้วย

1.2 การเคลื่อนไหวของผู้หญิงเพื่อการเรียกร้องเอกราชจากสเปน

การเคลื่อนไหวของกลุ่มเรียกร้องเอกราชจากสเปนเริ่มประทุขึ้นเมื่อ แนวทางการเรียกร้องความเท่าเทียมและเรียกร้องการปฏิรูปประสบกับ ความล้มเหลว และชนวนการการเริ่มต้นการใช้กำลังคือ การประหารชีวิต โฮเซ่ ริซาล ในวันที่ 30 ธันวาคม ค.ศ. 1896 ได้นำไปสู่เส้นทางที่ใช้กองกำลัง ในการต่อสู้เรียกร้องเอกราชแก่ฟิลิปปินส์ และเมื่อแนวคิดการเรียกร้อง เอกราชก็ได้แพร่กระจายไปทั่วทั้งหมู่เกาะ ทำให้ชาวฟิลิปปินส์ทุกชนชั้น เพศ และวัยเข้าร่วมการต่อสู้ในครั้งนี้

การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในขบวนการเรียกร้องเอกราชบทบาทของผู้หญิง ในขบวนการเรียกร้องเอกราชในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งบริบททาง สังคมและการเมืองของฟิลิปปินส์อยู่ภายใต้การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้อง ความเป็นเอกราชให้กับชาวฟิลิปปินส์ได้รับแรงบันดาลใจดังต่อไปนี้ นั่น คือ การได้รับการศึกษา ผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาตามนโยบายของสเปนเพื่อให้ สามารถอ่าน เขียนและพูดภาษาสเปนได้ อีกทั้งเป็นการปลูกฝังค่านิยมทาง ศาสนาให้ฝังลึกในฟิลิปปินส์มากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันการศึกษาก็เป็น ปัจจัยสำคัญที่เป็นการเปิดหูเปิดตาผู้หญิง สามารถเชื่อมต่อกับแนวคิดของ คณะปฏิวัติได้ ผู้หญิงบางส่วนได้ทำงานเคียงข้างกับผู้ชายในคณะปฏิวัติ ทั้ง ในฐานะภรรยา พี่สาว น้องสาว เพื่อน จึงคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือ เช่น การเตรียมอาหาร อาวุธในการปฏิบัติการต่าง ๆ อีกทั้งการเข้าร่วมกับขบวนการ ปฏิวัติยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้แสดงศักยภาพที่เท่าเทียมกับผู้ชาย

ในสมรภูมิ การสูญเสียไม่ว่าจะเป็น บิดา สามี หรือบุคคลในครอบครัวก็เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้หญิงได้เข้าไปมีส่วนร่วมในขบวนการด้วยเช่นกัน อีกทั้งบางส่วนก็ต้องการแสดงให้เห็นศักยภาพของผู้หญิงว่ามีความสามารถและมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานเพื่อประเทศเช่นกัน

บทบาทของผู้หญิงในขบวนการปฏิวัติ ในช่วงของการการปฏิวัติเพื่อเรียกร้องเอกราช ผู้หญิงได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์สำคัญครั้งนี้ด้วยบทบาทหน้าที่ที่หลากหลายออกไป ทั้งการสนับสนุนเผยแพร่แนวคิด การให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ การเป็นนักรบ และการเป็นสายลับ ซึ่งบทบาทหน้าที่ที่ปรากฏ เป็นสาเหตุให้ผู้หญิงซึ่งเคยมีสถานะเป็นรองในสังคมฟิลิปปินส์ได้รับการยอมรับจากสังคมมากยิ่งขึ้น

1. การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ ตั้งแต่เมื่อแรกเริ่มการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านสเปนด้วยการใช้กำลังในการต่อสู้กองกำลังเหล่านี้ต้องมีกองหลังเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดหาอาหาร การจัดเตรียมอาวุธ สถานที่สำหรับการพบปะ ประชุมและงานอื่นๆ ถึงแม้ว่าผู้หญิงที่ได้รับการจารึกและจดจำล้วนเป็นผู้หญิงที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับแกนนำแนวร่วมขบวนการเช่น เมลโคร่า อากีโน (Melchora Aquino) หรือ ดันดัง โซร่า (Tandang Sora) เป็น “มารดาแห่งการปฏิวัติ” (“Mother of the Revolution”) เป็นสัญลักษณ์ของความทรงจำว่าเป็นผู้ที่ได้จัดหาหม้อและยาเพื่อช่วยเหลือทหารที่บาดเจ็บจากการสู้รบ และยังให้ใช้บ้านของเธอเป็นสถานที่ลับในการประชุมของขบวนการคาติปูนันซึ่งภายหลังถูกวางเพลิงโดยตำรวจสเปน เธอเติบโตมาจากแถบภูเขาบาลินตาวัก (Balintawak) ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ฐานกำลังสำคัญของขบวนการคาติปูนัน ในช่วงเวลาที่เกิดแนวคิดปฏิวัติขึ้นนั้นเธอมีอายุ 84 แล้ว การได้พบปะกับผู้นำของขบวนการคาติปูนันในหมู่บ้านเธอก็ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือการเรียกร้องเอกราช (Medina, 1995, pp.11-16 ; Zaide, 1968, pp. 113-114) เช่นเดียวกันนั้น เทโอโดรา อาลอนโซ (Teodora Alonso) เดิมนามสกุล “เรอาลันดา” (Realanda) ก็ได้รับการบันทึกว่ามีบทบาทในฐานะเป็นมารดาของวีรบุรุษแห่งชาติโฮเซรีซาล

ครอบครัวก็เริ่มได้รับผลกระทบจากนิยายเรื่อง โนลี เม ดังเกร (Noli Me Tangere) ของโฮเซ รีซาล จนทำให้ต้องถูกบังคับให้เดินทางจากบ้านและเข้าไปอยู่ในมะนิลา สุดท้ายเธอและพี่สาวรวมทั้งน้องสาวของโฮเซ รีซาลก็ได้เข้าร่วมกับขบวนการเรียกร้องเอกราชถูกจับกุมอีกครั้งเพราะไม่ได้ใช้นามสกุลจริงของตัวเองคือตระกูลเรอลันดา (Doren, 1998, p. 365)

ฮิลลาเรีย อากินัลโด (Hilaria Aguinaldo) ภรรยาของ เอมีลิโอ อากินัลโด (Emilio Aguinaldo) ซึ่งต่อมาได้เป็นแกนนำของขบวนการคาติปูนั้น และเป็นประธานาธิบดีของสาธารณรัฐที่ 1 ของฟิลิปปินส์ฮิลลาเรีย เป็นผู้ก่อตั้งสมาคมชาตและได้รับหน้าที่เป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการของทหารในกองทัพปฏิวัติ เป็นผู้ส่งเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้หญิงและคณะปฏิวัติซึ่งประสบความสำเร็จสามารถก่อตั้งผู้หญิงที่สนับสนุนการปฏิวัติได้ทั้ง 12 เมืองบนเกาะลูซอน นอกจากนี้ยังเป็นผู้จัดหารายได้โดยการทำงานเพื่อการกุศลเพื่อให้ได้เงินมาสนับสนุนคณะปฏิวัติ (Alzona 1934, 52)

2. ผู้หญิงในฐานะนักรบ ซึ่งในสนามการต่อสู้ทำให้บางครั้งผู้หญิงจำเป็นก็ต้องจับปืนขึ้นต่อสู้ เป็นนักรบหญิง (Women warriors) แต่นักรบผู้หญิงในฟิลิปปินส์แตกต่างไปจากนักรบในยุโรป เพราะเป็นการต่อสู้เพื่อต่อต้านอาณานิคมบางครั้งก็ได้นำเอกลักษณ์เป็นผู้หญิงฟิลิปปินส์ในวัฒนธรรมดั้งเดิมคือความเป็นผู้นำ เรื่องราวของผู้หญิงที่เป็นนักรบมักได้รับการยกย่องให้เกียรติที่ได้ทำงานร่วมกับผู้ชายในการปฏิวัติอย่างใกล้ชิดและเป็นผู้นำของการออกรบคือ เกรโกเรีย เดอ จีซัส (Gregoria de Jesus) ได้กล่าวว่า “ผู้หญิงบางคนได้รับการพิจารณาให้เป็นทหาร และสิ่งหนึ่งที่ต้องเรียนรู้การขี่ม้ายิงปืนไรเฟิล และการใช้อาวุธในระยะประชิด เรียนรู้ในการที่จะนอนกับพื้นดินกินอาหารที่ไม่มีรสชาติ ดื่มน้ำที่ไม่สะอาดจากปลั๊กโคลน หรือจากเถาวัลย์ที่มีรสขม แต่ก็อรร่อยเพราะความกระหาย” (Andaya, 2001, p. 11) ในขบวนการคาติปูนั้นปรากฏเรื่องราวของผู้หญิงที่มีความสามารถในการรบ คนสำคัญได้แก่ ตรินิแดด เปเรซ เทคซัน (Trinidad Perez Tecson) ส่วนร่วมในการโจมตีคลังอาวุธของสเปน เพื่อรวบรวมสะสมอาวุธสำหรับการปฏิวัติ และยัง

มีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการต่อสู้จนได้รับบาดเจ็บในบางครั้ง ต่อมาได้เป็นหัวหน้าส่วนที่เขต บาอิก นา บาโต (Biak-na-Bato) เมื่อมีการประกาศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ขึ้นในเดือนมกราคม ค.ศ. 1899 นายพลอาากีนาลโด ได้แต่งตั้งให้เธอดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการของกองทัพ มีหน้าที่ดูแลอาหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ทั้งหลายของกองทัพจนถึงยุคของการต่อสู้กับอเมริกา ซึ่งถือเป็นพันธกิจที่สำคัญมาก หลังจากมีการจับกุมคณะปฏิวัติที่เมืองมาลิออส (Malios) โดยทหารอเมริกา เธอก็ได้เดินทางขึ้นไปทางเหนือร่วมกับกองทัพของสาธารณรัฐ พร้อมด้วยกองกำลังที่เป็นหน่วยรบพิเศษ และคอยเข้าตีตัดกำลังทหารกองทัพอเมริกา ในที่สุดอาการเจ็บป่วยและการต้องล่าถอยอย่างต่อเนื่องทำให้ยอมรับชัยชนะของอเมริกา (Doren, 1998, p. 367) เกรโกเรียมอนตอเรีย (Gregoria Montorya) เธอได้ก้าวขึ้นไปหัวหน้าของกองกำลังที่เคยอยู่ภายใต้การกำกับของสามีเธอ และถือธงสัญลักษณ์ของคาปิปปัน อีกมือหนึ่งก็ถือมีดยาวเป็นอาวุธ เทเรซ่า แมกบานัว (Teresa Magbanua) เป็นผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในการสู้รบแย่งชิงอาหารอีกท่านหนึ่งที่ได้รับการกล่าวถึง ความกล้าหาญ เธอได้รับการขนานนามว่าเป็น โจน ออฟอาร์ค (Joan of Arc) แห่งวิซายาส เมื่อเมืองอิโลโลประกาศเข้าร่วมกับคณะปฏิวัติ เธอก็ได้เข้าร่วมกับคณะปฏิวัติเช่นเดียวกับพี่ชายของตนและอยู่ในกองกำลังการต่อสู้ระยะแรกของการสู้รบกองรบที่เธอสังกัดสามารถเอาชนะหน่วยรบของรัฐบาลในท้องถิ่นได้ จนในที่สุดเธอก็สามารถขึ้นเป็นผู้นำที่ออกไปสู่สนามรบได้ แต่เมื่อสิ้นทศวรรษ 1900 อเมริกาเคลื่อนกำลังเข้ามาถึงปาไนโยอย่างสมบูรณ์แล้ว แต่เทเรซ่า แม็กบานัวก็ยังไม่ยอมจำนนต่ออเมริกา ยังคงรักษากองกำลังในรูปแบบของการต่อสู้เพื่อต่อต้านต่อไป แต่ในที่สุดกองกำลังของเธอก็ต้องแตกสลายลงในที่สุดเพราะรัฐบาลสาธารณรัฐที่ 1 ได้ยอมจำนนและยอมรับอำนาจของอเมริกา (Doren, 1998, pp. 367-368)

3. งานสายลับหรืองานเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร การนัดและการประชุม หรือการส่งรหัสลับเกี่ยวกับการปฏิบัติการถือได้ว่าเป็นงานที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติใน ค.ศ.1893 โลเกีย เด อาดอพซอน

(Logia de Adopción) ได้ก่อตั้งหน่วยงานสนับสนุน (Auxiliary) ของผู้หญิงและบุตรสาวของฟาอุสติน วิลลาเรียล (Faustino Villaruel) คือ โรซาริโอ วิลลาเรียล (Rosario Villaruel) เป็นสายลับคนแรกของแนวร่วมปฏิวัติ สมาชิกคนสำคัญของกลุ่มคือผู้หญิงที่มาจากครอบครัวของโฮเซ่รีซัล ผู้หญิงที่มีบทบาทโดดเด่นในฐานะผู้ทำงานเกี่ยวกับสายลับที่ได้รับการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ของขบวนการคาติปุนัน คือพาตริซิโอ กัมเบา (Patricinio Gamboa) เป็นผู้สนับสนุนการปฏิวัติในเขตจังหวัดอิลอิล (Iloilo) เธอได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างลับๆ ในกิจกรรมของคณะกรรมการวางแผน (Comité Conspirador) ที่ก่อตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1898 ต่อมาคณะกรรมการชุดนี้ได้กลายเป็นแบบอย่างให้กับขบวนการปฏิวัติในเขตบิซายาส ทั้งในเมืองซานตาบาบาราและเมืองอิลอิล ที่มีโรเก้ โลเปซ (Roque Lopez) เป็นแกนของขบวนการซึ่งเมื่อมีประกาศการปฏิวัติอย่างเป็นทางการในเมืองอิลอิล พาตริซิโอ กัมเบาพร้อมกับผู้หญิงในคณะปฏิวัติได้ช่วยกันเขียนธงสัญลักษณ์ของสาธารณรัฐ โดยอาศัยต้นแบบจากธงที่เขียนโดย มาเซลลา มารีโน อากอนซิลโล นอกจากนี้พาตริซิโอ กัมเบา ยังได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ขนส่งธงสัญลักษณ์ดังกล่าวไปยังกลุ่มปฏิบัติอื่นๆ ในบิซายาส เพราะพรสวรรค์ในการหลบหลีกของเธอทำให้เธอรอดพ้นจากสายตาที่สอดส่องของทหารสเปน ทำให้เธอต้องปลอมตัวและสามารถรอดพ้นจากสเปนได้อย่างดีทุกครั้งทำให้ต่อมาเธอได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจเพื่อการปฏิวัติอีกหลายครั้ง รวมทั้งการส่งข้อความและข้อมูลที่จะเอื้อต่ออันระหว่างสมาชิกหน่วยทหาร นอกจากนี้เธอยังได้สนับสนุนด้านเงินทุนและอุปกรณ์ เช่น อาหาร ยารักษาโรค และยุทธโศปกรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการปฏิวัติ นอกจากนี้แล้ว พาตริซิโอ กัมเบา ยังเป็นผู้ช่วยพยาบาลรักษาคนป่วยและคนใกล้ตายในสนามรบด้วย (Doren, 1998, p. 366; Beltran & Ancheta, 1984, pp. 259-260)

4. ผลงานสร้างสัญลักษณ์ที่สำคัญของขบวนการเรียกร้องเอกราชที่ถือว่าเกิดการร่วมมือกันผู้หญิง คือการเขียนธง เพื่อให้เป็นธงชาติของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์สำหรับการประกาศเอกราช ผู้หญิงที่มีบทบาทใน

การประดิษฐ์ธงชาติเป็นกลุ่มภรรยาของแกนนำขบวนการคาติปูนันท์ที่ลี้ภัยไปอยู่ฮ่องกง บุคคลสำคัญที่ได้รับมอบหมายหน้าที่นี้คือ มาร์เซลลา มาริโน อากอนซิลโล (Marcela Marino Agoncillo) และผู้หญิงอีก 5 คน ช่วยกันเย็บจนเสร็จภายใน 5 วัน นายพลอากอนซิลโลพอใจกับธงผืนนั้นอย่างมากและได้นำมาใช้ในวันประกาศอิสรภาพ (Doren, 1998, pp. 365-366)

ในบริบทของการเรียกร้องเอกราชในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 นั้นโดยมากเราจะรับรู้เรื่องราวของผู้หญิงผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวีรบุรุษผู้เรียกร้องเอกราช และมักปรากฏขึ้นในฐานะเป็นผู้สนับสนุนแนวคิด ให้การสนับสนุนเสบียงอาหาร และการให้ที่หลบซ่อน การเป็นสายลับ และใช้ความรู้ของผู้หญิงในการสร้างสัญลักษณ์ชาติ ปรากฏการณ์เหล่านั้นได้นำผู้หญิงออกมาจากกำแพงบ้านสู่พื้นที่ของผู้ชายมากขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่การตีความเกี่ยวกับผู้หญิงที่แตกต่างออกไปจากแนวคิดสตรีนิยมคลื่นลูกที่หนึ่งแบบตะวันตก

2. การเคลื่อนไหวของผู้หญิงภายใต้การปกครองของอเมริกา

สงครามระหว่างอเมริกาและสเปนสิ้นสุดลงด้วยความพ่ายแพ้ของสเปน หลังการลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1898 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส อเมริกาได้พิจารณาให้เอกราชแก่ทั้งคิวบา กวม และเปอโตริโก โดยมีเงื่อนไขว่า “เพื่อแลกกับการรักษาชีวิต ทรัพย์สินและเสรีภาพ อเมริกาจะแทรกแซงเท่าที่จำเป็นเท่านั้นจะต้องให้อเมริกาใช้เป็นเขตพื้นที่ฐานทัพทหารของอเมริกา” ส่วนฟิลิปปินส์อเมริกาได้เข้ามาถือสิทธิเข้าครอบครองและปกครองต่อจากสเปน

การเข้ามาปกครองของอเมริกาได้นำเอาความเปลี่ยนแปลงมากมายมาสู่ฟิลิปปินส์ ถึงแม้ว่าในระยะแรกจะต้องเผชิญกับการต่อต้านจากขบวนการต่อต้านอาณานิคมจากชาวพื้นเมืองที่ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่การต่อต้านสเปน แต่ด้วยนโยบาย การเข้าครอบครองโดยปรานี (Benevolent Assimilation) ได้นำเอาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองแบบใหม่ที่สุดอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยเสรีนิยม และที่สำคัญคือการให้การศึกษาที่เท่าเทียมกัน

ทั้งผู้หญิงและผู้ชายซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงฟิลิปปินส์

อเมริกาได้เริ่มจัดการเกี่ยวกับการศึกษาตั้งแต่สองสัปดาห์แรกของการเข้าปกครอง ด้วยการให้เปิดการเรียนการสอนในโรงเรียนชั้นประถมศึกษาโดยใช้สถานที่คืออาคารเรียนที่ก่อสร้างขึ้นตั้งแต่ในสมัยสเปนแต่ต้องชะงักลงไปเมื่อเกิดการสู้รบเพื่อเรียกร้องเอกราชระหว่างชาวฟิลิปปินส์กับสเปน ต่อมาไม่นานก็ได้จัดการศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย และเปิดโอกาสให้ชาวพื้นเมืองทั้งชายหญิงที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสามารถเข้าเรียนระดับมหาวิทยาลัยได้ พบว่าหลังจากมีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ได้ 4 ปี เริ่มมีผู้หญิงที่สำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย พบว่าในปี 1927 มีผู้หญิงจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 231 คน ในจำนวนนี้มีผู้หญิงจบการศึกษาจากแพทยศาสตร์ 12 คน ทันตแพทยศาสตร์ 7 คน เกษตรศาสตร์ 22 คน ปริญาตรียทางด้านเภสัชศาสตร์ 4 คน ปริญาตรียทางการศึกษา 88 คน ปริญาตรียทางด้านพาณิชยศาสตร์ 5 คน ปริญาตรียทางด้านปรัชญา 11 คนและจบระดับอนุปริญาทางด้านศิลปะ 75 คนจนกระทั่งใน ค.ศ. 1931 มีนักศึกษาผู้หญิงจบจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้จำนวน ถึง 3,064 คน

การจัดการศึกษาระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยนอกจากจะเป็นการต่อยอดการศึกษาจากระดับมัธยมแล้วยังได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นครั้งแรกได้ มหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ได้เปิดให้นักเรียนทั้งผู้หญิงและผู้ชายเข้าเรียนได้โดยไม่แบ่งเพศ อายุ สัญชาติ ศาสนา และความเชื่อทางการเมือง ความสนใจต่อการเรียนชั้นอุดมศึกษาของผู้หญิงฟิลิปปินส์ ทำให้นำไปสู่การเกิดผลักดันให้มีการก่อตั้งวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย (Sobritchea, 1996, น. 91)

นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรการฝึกอบรบอาชีพระยะสั้นสำหรับผู้ชายและผู้หญิงซึ่งเป็นหลักสูตรเร่งรัดให้ชาวพื้นเมืองสามารถสร้างอาชีพได้อย่างรวดเร็วเพื่อเป็นแรงงานให้กับอุตสาหกรรมในครัวเรือนและโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่กลับมาเปิดอีกครั้งหลังการสู้รบสิ้นสุดลงหลักสูตรเร่งรัดที่ได้รับ

การผลักดันจากรัฐบาลเพื่อให้ผู้หญิงสามารถนำไปประกอบอาชีพและส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้หญิงที่ได้รับความนิยม เช่น วิชาที่เปิดเรียนในวิทยาลัยผู้หญิงแห่งฟิลิปปินส์ คือ วิชาเศรษฐศาสตร์การเรือน (Home Economics) การพัฒนาเด็กเล็ก (Child Development) การช่วยเหลือสังคมหรือสังคมสงเคราะห์ (Social Civil Training)

นอกจากการศึกษาในประเทศแล้วยังมีการทุนการศึกษาเพื่อเดินทางไปศึกษายังอเมริกา เช่นทุนเพนชันนาโด (pensionadoship) เป็น ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนฟิลิปปินส์ไปเรียนต่อระดับที่สูงขึ้นในอเมริกา และยังเป็นโอกาสให้กับนักเรียนผู้หญิงเช่นกันซึ่งผู้หญิงฟิลิปปินส์ที่ได้รับทุนการศึกษาในระยะแรกส่วนมากได้ทุนเพื่อไปเรียน พยาบาล การศึกษา จนกระทั่ง ค.ศ. 1907 มีเริ่มมีนักเรียนผู้หญิงได้รับทุนเรียนวิชาแพทยศาสตร์ ใน ค.ศ. 1926 พบว่ามีนักเรียนฟิลิปปินส์ได้รับทุนไปศึกษาต่อ ณ อเมริกา มีจำนวนถึงประมาณ 4,000 คน พบว่า ผู้ที่ได้รับทุนจะเลือกเรียน ฟิสิกส์ เคมี วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติและไปถึงด้านการศึกษา ภาษาอังกฤษ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และบรรณารักษศาสตร์ (<https://www.rackham.umich.edu>) ดังนั้น ทุนการศึกษาเป็นการกำหนดรูปแบบการประกอบอาชีพของผู้หญิงฟิลิปปินส์ผ่านวิชาเรียนที่เปิดการเรียนการสอนในต้นศตวรรษที่ 20 ทุนการศึกษานี้เป็นการเปิดประตูบานใหม่ให้กับผู้หญิงฟิลิปปินส์ให้ออกมาจากพื้นที่ในบ้านและการทำงานบ้าน (Roces, 2002, pp. 168-170)

อเมริกาได้กำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการสื่อสารและการเรียนการสอน ทั้งเพื่อแก้ปัญหาการใช้ภาษาที่มีความหลากหลายมากในฟิลิปปินส์ และเป็นเรื่องยากในการจัดการแปลตำราเรียนได้หมดทุกภาษา ในที่สุด วิลเลียม ทัทท์ ก็ได้ตัดสินใจที่จะให้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการเรียนการสอนของโรงเรียนสามัญตั้งแต่ระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ เป็นวิชาแรกที่ครูจากอเมริกาจะต้องสอนให้กับนักเรียนคือวิชาภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนในโรงเรียนได้รับผลตอบรับที่ดีจากชาวพื้นเมือง ชาวฟิลิปปินส์รุ่นเยาว์ได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ภาษาใหม่

การศึกษาได้ทำให้สถานะภาพของผู้หญิงฟิลิปปินส์เปลี่ยนไป จากการได้รับได้รับเอาแนวคิดทางสังคม การเมืองแบบใหม่ได้กำหนด ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัวรูปแบบใหม่ นั่นคือผู้หญิงรุ่นใหม่ไม่จำเป็นต้องเคร่งครัดต่อระเบียบวินัยทางศาสนาและสังคมอีกต่อไป ผู้หญิงฟิลิปปินส์ในยุคใหม่ไม่สนใจต่อคำเยินยอที่ฉาบฉวย แต่ต้องการให้คนอื่นมองเห็นฐานะของมนุษย์คนหนึ่งเช่นกันกับผู้ชาย ได้รับโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ และต้องการให้มองผู้หญิงในฐานะที่มากกว่าการเป็นตุ๊กตา ก้อนเนื้อหรือกระดุกเท่านั้น (Mendoza-Guazon, 1951, p. 61)

ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจไปสู่อุตสาหกรรม ได้ส่งผลต่อสถานะของผู้หญิงให้มีส่วนร่วมในการผลิตภาคอุตสาหกรรม เมื่อผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้นส่งผลต่อบทบาทของผู้หญิงในครอบครัว ครัวเรือน และชุมชน การจัดการในครัวเรือนต้องมีการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการใช้ชีวิตก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผู้หญิงยุคใหม่ยังสามารถจะพบปะกับเพื่อนฝูงของพวกเธอได้เองไม่จำเป็นจะเป็นการเจอกันในบ้านหรือนอกบ้าน ร้านอาหาร สมาคม ห้องเรียน สำนักงานหรือโรงพยาบาล เธอรู้ว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไรต่อสถานะภาพของผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน กฎเกณฑ์ของการหมั้นหมายเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง การผูกมัดเริ่มที่จะผ่อนคลายลง การศึกษาระดับอุดมศึกษา และการส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมระยะวิชาชีพ ได้สร้างความก้าวหน้าให้กับผู้หญิงตามของนโยบายของอเมริกา ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ เช่น แพทย์ ทนายความ นางพยาบาล และกลายมาเป็นผู้ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณะและสังคม

2.1 การเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้หญิงในช่วงการปกครองของอเมริกา

ผู้หญิงจำนวนหนึ่งซึ่งผ่านระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและได้รับการฝึกฝนตามนโยบายการศึกษาของรัฐบาล ให้เป็นแรงงานฝีมือเพื่อเป็นแรงงานในโรงงาน หรือกลุ่มผลิตภัณฑ์ผู้หญิง ดังนั้น จึงเป็นช่วงที่มีกระแสการศึกษาและการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นอย่างช้าๆ เกี่ยวกับผู้หญิงในภาคแรงงาน และภาคอุตสาหกรรม ซึ่งถือว่าเป็นประชากรกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ ที่เคยอยู่เฉพาะพื้นที่ในบ้านแล้วได้ออกทำงานนอกบ้าน ใน ค.ศ.1918 จากการสำรวจ

สำมะโนประชากร พบว่ามีผู้หญิงกว่า 700,000 คน ได้ออกไปทำงานนอกบ้านทำให้ผู้หญิงต้องพบกับประเด็นทางสังคมในเวลานั้นคือความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ เช่น การได้รับค่าแรงงานน้อยกว่าผู้ชายในการทำงานที่เท่ากัน จนเคยมีรายงานว่ามีผู้หญิงจากโรงงานยาสูบหยุดงานประท้วงด้วยเงื่อนไขเพื่อเรียกร้องค่าตอบแทนแรงงานที่ดีกว่า

ใน ค.ศ.1930 จึงได้มีการก่อตั้ง ลีกา นัง กาบาไบฮัง ฟิลิปโป (Liga ng Kababaihang Filipino) เป็นองค์กรแรงงานผู้หญิงมีสมาชิกเริ่มต้นที่ 3,000 คน โดยมีเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมคือการได้รวมตัวกันเพื่อให้แรงงานผู้หญิงได้เรียนหนังสือ ส่วนข้อเรียกร้องเกี่ยวกับสวัสดิการในการทำงาน ต้องการขอให้แยกตู้เสื้อผ้าและห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าของผู้หญิงออกจากส่วนของผู้ชาย อย่างไรก็ตามชมรม สมาคม องค์กรผู้หญิงที่ก่อตั้งขึ้น ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 มีเป็นจำนวนมาก ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะองค์กรที่มีความโดดเด่น คือ

1. สมาคมสตรีแห่งฟิลิปปินส์ (Asociacion Feminista Filipina) ก่อตั้งใน ค.ศ.1905 โดยกลุ่มผู้หญิงจากชนชั้นนำ ประมาณ 10 คน จุดประสงค์ในระยะแรกคือต้องการปฏิรูปเรือนจำสำหรับนักโทษผู้หญิง การเยี่ยมเยียนบ้านคำและโรงงานที่มีลูกจ้างผู้หญิงและผู้เยาว์พร้อมเสนอแนะการปฏิรูปแรงงาน รวมไปถึงการปฏิรูปทางการศึกษาด้วยการจัดสัมมนาเกี่ยวกับผู้หญิง เพื่อขับเคลื่อนการป้องกันและต่อต้านการค้าประเวณี การรณรงค์หลักศีลธรรมทางศาสนา ในโรงเรียนและโรงงาน เป้าหมายสมาคมมีลักษณะกึ่งการเมือง คือต้องการจัดตั้งผู้หญิงสมาคมในทุกเขตเทศบาลและจังหวัด

2. เอโซซิเอชอน เอสคูลาร์ เดอ ฟิลิปินา (Asociacion Escolar de Filipinas) เป็นสมาคมของนักเรียนผู้หญิงในระดับวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ นำโดยคอนเซปชอน ฟิลิก

3. สมาคม ลา โปรเทคชอน เดอ ลา อินฟานเซีย (La Proteccion de la Infancia) เกิดขึ้นใน ค.ศ.1907 นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการดูแล แม่และเด็ก เพื่อลดอัตราการตายของทารกแรกเกิด โครงการที่สำคัญของสมาคมนี้คือ โดยเฉพาะการสร้างสถานีนม หรือ โกตาเดอ ลัดเช (gota de leche) เมื่อ

ดำเนินงานจนมาถึง ค.ศ. 1918 สภานิติบัญญัติได้อนุมัติงบประมาณจำนวน 1 ล้านเปโซ เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการปกป้องทารกแรกเกิดและสนับสนุนสถานีนม (Sarafin Macaraig, p. 386)

4. สมาคมต่อต้านวัณโรคแห่งฟิลิปปินส์ (Philippine Island anti-Tuberculosis society) หรือ TB ก่อตั้งในปี 1910 มีเป้าหมายการก่อตั้งเพื่อต่อสู้กับการแพร่กระจายของโรควัณโรค ด้วยการให้การศึกษา การแจกจ่ายยารักษาโรคนี้ ให้กับผู้ที่ขาดแคลน

5. สมาคมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง (The Society for the Advancement of Women) ก่อตั้งใน ค.ศ.1912 เมื่อ คาร์รี ชาปแมน แคท (Carrie Chapman Catt) และ เอเลต้า จาคอบ (Aleta Jacobs) นักภรรยาคเพื่อสิทธิเลือกตั้งของผู้หญิงเดินทางมาฟิลิปปินส์ ผู้ก่อตั้งคนสำคัญคือ มาเรียน ปาซ กัวนาซอน เมนโดซาและ เอนคานาซอน อัลโซนา

6. ชมรมผู้หญิงแห่งเมืองมะนิลา (Manila Women's club หรือ Women's club of Manila) ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ.1912 มีเป้าหมายเพื่องานสังคมสงเคราะห์ ด้วยการสร้างความมั่นคงให้กับครูในระบบบุดสาหรกรรมในโรงพยาบาลของเมืองซาน ลาซาร (San Lazaro) การแยกที่คุมขังสำหรับนักโทษหญิง การจ่ายค่าจ้างแก่ครูสอนที่งานฝีมือแก่นักโทษผู้หญิง เพื่อส่งเสริมให้ผู้หญิงเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หลังพ้นโทษ ให้รัฐบาลแต่งตั้งตำรวจผู้หญิงสำหรับดูแลผู้คุมขังที่เป็นผู้หญิง ในแต่ละโรงพัก ก่อตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กสำหรับแม่ที่ทำงานนอกบ้าน เตรียมการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้หญิงที่มีฐานะยากจนความปลอดภัยจากการเฝ้าขยะในเมืองมะนิลา การรณรงค์การมอบของขวัญวันคริสต์มาสให้แก่คนจนต่อมาได้มีการสร้างตลาดดอกไม้ การปลูกต้นไม้บริเวณสวนสาธารณะลูเนต้า (Lunata) จัดการประดับตกแต่งไฟที่ต้นไม้ และยังได้ริเริ่มการทำถนนทางหลวง จากลูเนต้า ยังเมืองควาวิเต (Cavite) ค.ศ.1918 ได้แสดงความต้องการทางการเงินโดยการเข้าร่วมโครงการกู้ยืมเงินครั้งที่ 4 และเรียกร้องให้มีการก่อตั้งชมรมสตรีในแต่ละจังหวัดขึ้น และในปีเดียวกันนี้เองชมรมผู้หญิงแห่งเมืองมะนิลาได้วางแผน

จัดประชุมสมัยสามัญขึ้นเพื่อเป็นการรวมเอากลุ่ม ชมรม สมาคมผู้หญิงในฟิลิปปินส์ทั้งหมดมารวมกัน ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1920 ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของนักเคลื่อนไหวผู้หญิงครั้งแรกในประวัติศาสตร์ฟิลิปปินส์ การประชุมครั้งนั้นได้การยอมรับมติ ดังต่อไปนี้

1. เรียกร้องให้สภานิติบัญญัติผ่านกฎหมายที่เป็นข้อห้าม
2. การยื่นคำร้องต่อสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการอนุมัติสิทธิการเลือกตั้งของผู้หญิง (ซึ่งก่อนหน้านี้ประสบความสำเร็จ)
3. เรียกร้องให้สภานิติบัญญัติตั้งกระทรวงผู้หญิง
4. ต่อต้านการลดวิชาเรียนให้สั้นลงของการเรียนในโรงเรียนรัฐบาล
5. เรียกร้องให้กระทรวงศึกษาธิการเริ่มต้นการเรียนการสอนด้านสุนาเมียทางเพศ

6. การยื่นคำร้องต่อสวัสดิการพลเรือนให้ผู้หญิงมีสิทธิลาคลอดโดยได้รับค่าจ้าง

จะเห็นได้ว่าข้อเสนอของผู้หญิงในประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 1 นี้ส่วนมากเป็นข้อเสนอทางกฎหมาย และจากการประชุมครั้งนี้จะนำผู้หญิงไปสู่การสมพันธ์ ซึ่งในการประชุมครั้งที่ 2 ใน ค.ศ.1921 เป็นการนำผู้หญิงไปสู่ “ระเบียบการที่น่าสนใจ เช่น การปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของพลเมืองสังคมที่ดีขึ้น ความก้าวหน้าทางปัญญา ความเป็นอิสระทางด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือระหว่างผู้หญิงด้วยกัน และนำไปสู่การรวมกันเป็น สมาพันธ์แห่งชมรมผู้หญิงแห่งฟิลิปปินส์”

ชมรมแห่งนี้ได้ทำหน้าที่เพื่อสาธารณประโยชน์จนถึงสงครามโลกครั้งที่ 1 ก็ได้เปลี่ยนเป็น National Federation of Women's Club (NFWC) เป็นต้นกำเนิดของชมรมผู้หญิงที่ทันสมัยแห่งฟิลิปปินส์ การเคลื่อนไหวของชมรมแห่งนี้นำมาสู่ความสำเร็จหลายประการเช่น การสนับสนุนการศึกษาสำหรับผู้หญิง ผู้หญิงและเด็ก การปฏิรูปแรงงาน การกำหนดวันโฆนาการ วันแม่ สัปดาห์เด็กผู้หญิง การปรับปรุงหลักสูตรหลักสูตรโดยการเพิ่มเติมเนื้อหาสำหรับผู้หญิงมากยิ่งขึ้น การเรียกร้องบำเหน็จบำนาญของครู การก่อตั้ง

องค์กรสินเชื่อในชนบท การส่งเสริมการโภชนาและสนามเด็กเล่นในสถานศึกษา และเสนอให้มีรางวัลแก่ผู้หญิงในด้านต่างๆ จากประธานาธิบดี

7. Workers Congress of the Philippines ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1913 มีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนสิทธิแรงงานผู้หญิง

8. สมาคมเพื่อการกุศลแห่งฟิลิปปินส์ (Associated Charities of the Philippines) ก่อตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1916 อยู่ภายใต้หน่วยงานสวัสดิการสังคม ซึ่งได้รวมเอา กลุ่ม ชมรม หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการกุศลต่างๆ มาไว้ในหน่วยงานเดียวกัน โดยมีการสร้างตามแบบองค์กรเพื่อสาธารณะประโยชน์ คณะทำงานได้รับการฝึกฝนจากคนทำงานและการจ้างงานในรูปแบบใหม่ ทั้งเทคนิคและกระบวนการก่อนเข้ารับหน้าที่ ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล

อาจจะกล่าวได้ว่า กลุ่ม องค์กร ชมรม สมาคมของผู้หญิงในฟิลิปปินส์ ซึ่งก่อตั้งขึ้นภายหลังการเข้ามาปกครองของอเมริกาเพราะรูปแบบทางการเมืองและการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไป การให้สิทธิและเสรีภาพกับผู้หญิงได้โอกาสทางสังคมที่เปิดกว้างมาก นำไปสู่การรวมตัวกันเพื่อยื่นข้อเสนอ เรียกร้องสิทธิต่างๆ จากรัฐบาลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.2 การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิเลือกตั้งของผู้หญิง

การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นการเคลื่อนไหวที่สามารถนำเอาองค์กร ชมรม หรือสมาคมผู้หญิงในฟิลิปปินส์เข้ามารวมกัน และทำให้มีการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้ ทำให้ผู้หญิงทุกชนชั้นและสถานภาพมองไปที่เป้าหมายเดียวกัน ทำให้มองเห็นภาพความร่วมมือระหว่างผู้หญิงชนชั้นกลางถึงสูงที่มีโอกาสทางสังคมกับผู้หญิงชนชั้นกลางถึงล่าง ซึ่งเป็นภาพความสำเร็จของการศึกษาที่ทำให้ผู้หญิงได้รับรู้ถึงสิทธิทางการเมืองในฐานะพลเมืองของประเทศ

ในทางเทคนิคกฎหมายรับรองสิทธิการเลือกตั้งของผู้หญิงฟิลิปปินส์ผ่านสภานิติบัญญัติตั้งแต่ ค.ศ. 1933 ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายครั้งสำคัญ เป็นการปลดปล่อยผู้หญิงฟิลิปปินส์ จากความไม่

เท่าเทียมทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม กฎหมายลูกได้ระบุไว้ว่าผู้หญิงจะเข้าสู่กระบวนการเลือกตั้งได้ เมื่อต้องมีการทำประชามติจากผู้หญิงว่ายินดีที่จะเป็นผู้ได้รับสิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องมีเสียงของผู้หญิงที่เห็นด้วยมากกว่า 300,000 คะแนนเสียง ดังนั้นกลุ่มสตรีและผู้หญิงที่มีบทบาทจะต้องผ่านการทดสอบนี้ด้วยการทำการณรงค์ ทั้งการพูด การปาฐกถา การเขียนบทความ การประชาสัมพันธ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพลังอันบริสุทธิ์ของผู้หญิงฟิลิปปินส์

การร่วมกันรณรงค์สิทธิออกเสียงเลือกตั้งการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิเลือกตั้งของผู้หญิงนั้น ถ้ามองย้อนกลับไปก็การปรากฏตัวและการพัฒนาการของการต่อสู้เรียกร้องของผู้หญิงฟิลิปปินส์ สามารถโยนให้เห็นถึงปัจจัย 3 อย่าง คือ (1) โอกาสที่ทำให้ผู้หญิงฟิลิปปินส์ได้ออกจากพื้นที่ภายในบ้านของเธอ (2) แนวคิดเกี่ยวกับสตรีนิยมจากภายนอก (3) ความเชื่อมั่นภายในตัวผู้หญิงในฐานะบุคคลและสมาชิกของสังคม จากข้อเขียนของ เอนคานาซัน อัลโซนา (Encanacion Alzona) จะพบว่าการสนับสนุนให้ผู้หญิงมีสิทธิเลือกตั้งเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อมีการร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับโมโลโลส แห่งสาธารณรัฐที่หนึ่ง ในเวลานั้น อะโปลินาโร มาบินี (Apolinario Mabini) ได้เสนอให้กำหนดสิทธิการเลือกตั้งของผู้หญิงไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะกำหนดว่า “ให้ผู้หญิงที่อายุ 21 ปี และเป็นผู้จ่ายภาษีให้กับรัฐ เป็นผู้ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งทุกระดับเช่นเดียวกับผู้ชาย (Alzona, 1937, p. 67) อย่างไรก็ตามสภามาโลโลส (Malolos Congress) ไม่ได้ให้ความสนใจรับรองสิทธิดังกล่าว ทำให้ไม่ได้รับบรรจุไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ แม้ว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิวัติมาแล้วก็ตาม

จนกระทั่ง ใน ค.ศ. 1912 มีนักสตรีนิยม 2 คน คือ แครี่ แคทส์ (Carrie Catts) เป็นชาวอเมริกันและ ดร. อาเลตตา จาคอบ (Aletta Jacobs) ชาวเนเธอร์แลนด์ ได้เดินทางมาปาฐกถาเกี่ยวกับสิทธิเลือกตั้งของผู้หญิง (Roces, 2002, p. 175) ในครั้งนี้ถึงแม้ว่าผู้หญิงส่วนใหญ่ยังมีการตอบสนองในทางลบ อย่างไรก็ตามในครั้งนี่เริ่มมีความเคลื่อนไหวที่ตอบสนองต่อแนวคิดในการเรียกร้องสิทธิ

เลือกตั้ง เช่น สมาคม Manila women's Club อย่างไรก็ตาม ก็ยังไม่มีผู้หญิงฟิลิปปินส์ยอมพูดเกี่ยวกับการออกเสียงเลือกตั้งในเวลานั้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการร่วมกันรณรงค์สิทธิการออกเสียงเลือกตั้งในขณะนั้น นักการเมืองหลายคนมักมองไปที่ผลประโยชน์ของสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งของผู้หญิง รวมทั้งประธานาธิบดีมานูเอล เกซอน (Manuel Quezon) ก็เช่นกัน เพราะว่า การรับรองสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งของผู้หญิงก็อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการได้รับเอกราชคือการจัดการปกครองที่ทุกคนได้รับสิทธิที่เท่าเทียมเสมอกัน

อีกประการหนึ่ง คือ ใน ค.ศ. 1921 สิบปีหลังจากผู้หญิงเริ่มจบการศึกษา ระดับมหาวิทยาลัย ผู้หญิงจำนวนเหล่านั้นจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ต่างมองเห็นความสำคัญของสิทธิการเลือกตั้ง ได้ร่วมกันรณรงค์ในผู้หญิงมีสิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง

องค์กร สมาคมหรือชมรมที่ก่อตั้งขึ้นโดยผู้หญิงตั้งแต่ทศวรรษที่ 20 นั้น ไม่ได้เป็นการรวมตัวกันภายใต้แนวคิดสตรีนิยม และไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อรณรงค์เรียกร้องสิทธิเลือกตั้ง จนกระทั่งถึงทศวรรษ 1920 จึงปรากฏกลุ่มหรือบุคคลที่เคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง

ปูรา วิลลาเนวา (Pura Villanueva) ผู้ก่อตั้ง Asociacion Feminista Filipina ได้เพิ่มภารกิจให้เป็นพันธกิจของสมาคมคือการทำให้เกิดสิทธิพิเศษคือสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งแก่ผู้หญิงฟิลิปปินส์เป้าหมายของสมาคมในทศวรรษ 1920 (Tirona, Panuelo Activism, 1996, p. 120) หลังจากนั้นปูรา วิลลาเนวา ก็ได้ร่วมการรณรงค์อย่างแข็งขันจนกลายเป็นบุคคลสำคัญในการเคลื่อนไหว เธอได้ตีพิมพ์เผยแพร่บทความเรื่อง "How Women Got the Vote" ลงในหนังสือพิมพ์แอลเตียมโป (El Tiempo) ซึ่งเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงสิทธิของความเป็นพลเมืองของผู้หญิงที่มีความเท่าเทียมกับผู้ชาย และการได้รับสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งสามารถนำไปสู่การต่อรองทางการเมือง ทำให้ผู้หญิงหลุดพ้นจากการตกเป็นรองทางสังคม หลังจากนั้นก็มีผู้หญิงคนอื่นๆ เข้ามาร่วมด้วย เช่น มาเรีย วิลลามอร์

(Maria Villamor) กอร์โกเนีย มาปา (Gorgonia Mapa) อัมปาโร ลีเซาโก (Amparo Lichauco) Sofia de Veyra, และคอนเซ็ปชัน ฟิสิก (Concepcion Felix) ได้รวมกันและตั้งเป็นกลุ่มขึ้นมาใหม่เรียกว่าสมาคมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง (Torres, 1987; Mendoza-Guazon, 1951; Tirona, 1996)

อีกหนึ่งองค์กรที่มีบทบาทในการรณรงค์สิทธิเลือกตั้ง คือ La Liga Nacional de Damas de Filipinas ก่อตั้งในปี 1922 มีมาเรีย ปาซ แมนโดซา-กัวซอน เป็นประธาน และใน ค.ศ. 1928 มีการก่อตั้ง Women's Citizen's League มีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวและชักจูงให้สนับสนุนการให้สิทธิเลือกตั้งแก่ผู้หญิงเหมือนกัน มีการเขียนบทความ และหนังสือออกมา เช่น ปาซ โพลีคาร์ปิโอ เมนเดซ (Paz Policarpio Mendez) ได้เขียนเป็นเรื่องสั้นและนวนิยายหลายเรื่องเพื่อให้ผู้หญิงได้ตระหนักถึงสิทธิของผู้หญิง National Federation of Womens Clubs (NFWC) และ Philippine Association of University Women (PAUW)

การเคลื่อนไหวเพื่อรณรงค์สิทธิการเลือกตั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากผู้ชายด้วยเช่นกัน เช่น ผู้สำเร็จราชการ Francis Burton Harrison (1913-1921) และผู้สำเร็จราชการ Leonard Wood (1921-1927) และที่เห็นได้ชัดเจนคือ การศึกษาทำให้ผู้หญิงฟิลิปปินส์เป็นบุคคลที่มีคุณภาพเห็นได้จากการแถลงต่อหน้าสาธารณะชนครั้งหนึ่งของ ผู้ตรวจการเลียวนาร์ด วูดด์ (Leonard Wood) ซึ่งได้ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ Philippines frees press ฉบับวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ.1921 ได้กล่าวว่า “ผู้หญิงฟิลิปปินส์เป็น ‘คน’ ที่ดีที่สุดของประเทศฟิลิปปินส์” และยังกล่าวเพิ่มเติมถึงสาเหตุของประโยคนี้น่า “มีบางอย่างสำหรับผู้หญิงฟิลิปปินส์นั้นได้รับการมองว่า ผู้หญิงได้รับขนานนามว่าเป็นผู้สร้างที่ยิ่งใหญ่ เธอเป็นผู้สร้างบ้าน เก็บเงิน เย็บเสื้อผ้า รักษาครอบครัวเข้าไว้ด้วยกัน และมีบางครั้งผู้หญิงเป็นผู้ชำระหนี้ให้กับสามี” (1921, p. 6)

ใน ค.ศ. 1931 ได้มีการทำการรับฟังความคิดเห็น ที่จัดการขึ้นโดย อัลโซนา ลิม (Alzona Lim) และโรดริเก้ เอสโคฟา (Rodriguez Escoba), โฮเซฟา มารา (Josefa Mara) มาริเยส เอสซูซัน เปเรส (Marinez Asuncion

Perez) และ เปส เมนโดซา เกซอน (Paz Mendoza Guazon) และต่อมาใน ค.ศ.1933 มีการรับฟังมติมหาชน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นจุดยืนที่แข็งแกร่งของผู้หญิงฟิลิปปินส์" ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้หญิงได้มีการตัดสินใจพิจารณาและ เห็นด้วยกับสิทธิที่ผู้หญิงควรจะมีและมีทัศนคติที่ดีต่อการรณรงค์ ซึ่งเป็นทางไปสู่ชัยชนะของผู้หญิง

ในเดือนธันวาคม 1933 นักกฎหมายของสภานิติบัญญัติ ได้นำเข้าเป็นวาระพิจารณากฎหมายเลือกตั้งของผู้หญิง และต่อมากฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ.1935 ได้กำหนดเงื่อนไขว่า สมัชชาแห่งชาติ (National Assembly) จะต้องขยายสิทธิการเลือกตั้งไปยังผู้หญิง ถ้าในการลงประชามติได้น้อยกว่า 300,000 คน ต้องโหวตเพื่อยืนยันความต้องการสิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง (Alzona, 1937, p. 95) ดังนั้น ผู้หญิงจึงต้องพยายามอย่างมากในการมีความรู้และการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง ผลการลงมติในวันที่ 30 เมษายน ค.ศ.1937 ผลปรากฏว่ามีผู้หญิงลงคะแนนเสียงสนับสนุน มากถึง 447,725 คน หลังจากที่ต้องต่อสู้กันมามากกว่า 20 ปี ในที่สุดผู้หญิงฟิลิปปินส์ก็มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และทำให้ชาวฟิลิปปินส์ทั้งชายและหญิงที่มีอายุ 21 ปีขึ้นไป มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้โดยไม่มีเงื่อนไข (Camegay, 1990, p. 59)

การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิการเลือกตั้งของผู้หญิงในฟิลิปปินส์ปรากฏขึ้นพร้อมกับแนวคิดการปกครองระบบประชาธิปไตยที่ได้รับการส่งเสริมภายใต้การปกครองของอเมริกา ที่เน้นไปที่การได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกันของพลเมืองในประเทศเพราะฉะนั้นการส่งเสริมให้ผู้หญิงมีสิทธิการเลือกตั้งจึงส่งผลดีต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตย ประกอบกับกระแสของสตรีนิยมที่เกิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ให้ความสำคัญต่อการเรียกร้องสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งของผู้หญิงซึ่งได้ส่งอิทธิพลต่อผู้หญิงฟิลิปปินส์ที่ได้รับการศึกษาระดับสูงจำนวนเห็นด้วยกับการเรียกร้องสิทธินั้นจึงนำไปสู่การต่อเรียกร้องและการต่อสู้ตั้งที่กล่าวมาแล้ว

สรุป

การเคลื่อนไหวของผู้หญิงในประวัติศาสตร์ฟิลิปปินส์เป็นการเติมเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงลงไปประวัติศาสตร์แต่ละช่วงซึ่งผู้เขียนแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือก่อนการเข้ามาของสเปน ภายใต้การปกครองของสเปน และภายใต้การปกครองของอเมริกา ซึ่งแต่ละช่วงเวลามีบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันออกไป เหตุการณ์หลักที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาเหล่านี้น่าจะไม่เคยปรากฏเรื่องราวของผู้หญิงมาก่อนเช่น เหตุการณ์ในช่วงการปฏิวัติเรียกร้องเอกราชจากสเปน หรือการเรียกร้องความเท่าเทียมทางการศึกษาของผู้หญิงแห่งเมืองมาโลโลส หรือแม้แต่นายภายใต้การปกครองของอเมริกาที่ได้พยายามให้ประเทศฟิลิปปินส์ได้เรียนรู้การปกครองในระบบประชาธิปไตยก็ไม่เคยปรากฏเรื่องราวของการเรียกร้องสิทธิการเลือกตั้งของผู้หญิงในประวัติศาสตร์กระแสหลักเช่นกัน และการยกเอาปรากฏการณ์ทั้ง 4 เป็นการเสนอให้เห็นภาพของผู้หญิงที่องค์กรประธานในการศึกษาประวัติศาสตร์

จากปรากฏการณ์เคลื่อนไหวของผู้หญิงฟิลิปปินส์ดังที่กล่าวมาแล้ว อาจจะกล่าวได้ว่ามีความสอดคล้องกับกระแสแนวคิดสตรีนิยมในคลื่นลูกที่ 1 ซึ่งเกิดขึ้นในยุโรปตั้งแต่ ค.ศ. 1870-1930 เป็นการเคลื่อนไหวของผู้หญิงที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสแนวคิดสตรีนิยมและแนวคิดการปกครองระบบประชาธิปไตย การเคลื่อนไหวหลักเน้นไปที่การมีส่วนร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของผู้หญิงฟิลิปปินส์ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของฟิลิปปินส์ตั้งแต่การเข้ามาปกครองของอเมริกาได้นำพากระแสความเป็นสมัยใหม่ เข้ามาพร้อมกับนโยบาย “การเข้าครอบครองโดยปราณี” ผู้หญิงฟิลิปปินส์ถูกทำให้มีลักษณะเป็นอเมริกัน ประกอบกับการได้รับแนวคิดเกี่ยวกับกระแสทางการเมืองเสรีนิยมประชาธิปไตย ทำให้ผู้หญิงต้องการมีสถานะความเป็นพลเมืองทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ด้วยการมีสิทธิการเลือกตั้งซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวตามแนวทางสตรีนิยมเสรีนิยมซึ่งเป็นกระแสที่เกิดขึ้นพร้อมกันเกือบทั่วโลก เห็นได้จากการเคลื่อนไหวเพื่อ

เรียกร้องสิทธิการเลือกตั้งและเป็นการเคลื่อนไหวตามแนวทางของแนวคิดสตรีนิยมเสรีนิยม

ส่วนแนวคิดสตรีนิยมในแนวทางอื่นๆ ที่ปรากฏในฟิลิปปินส์นั้น แม้ระยะเวลาอาจจะไม่สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของสตรีนิยมในกระแสหลักของโลก แต่จากการสืบค้นและตีความตามแนวทางของแต่ละแนวคิดทำให้ทราบได้ว่ามีการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกันเช่น การเคลื่อนไหวของผู้หญิงตามแนวทางมาร์กซิสต์ เกิดจากการรวมตัวกันเพื่อวิพากษ์นโยบายของรัฐบาลและเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิงให้ดีขึ้น ในฟิลิปปินส์ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ทำให้ผู้หญิงได้รับโอกาสออกทำงานนอกบ้านและมองเห็นความกดทับจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมมองเห็นความทุกข์ยากของผู้หญิง จึงมีการตั้งชมรมของผู้หญิงที่มีเป้าหมายที่ไม่ได้เป็นการเรียกร้องทางเพศแต่ต้องการหลุดพ้นจากอำนาจของปิตาธิปไตย เรียกร้องการสนับสนุนจากรัฐทำให้ผู้หญิงสามารถทำงานนอกบ้านได้อย่างดีมากยิ่งขึ้น เช่นการจัดสถานที่รับเลี้ยงเด็ก การแยกห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า

กระแสสตรีนิยมสังคมนิยมนอกจากเป็นแนวคิดที่วิพากษ์ระบบปิตาธิปไตยทุนนิยมแล้วยังถกเถียงกับสตรีนิยมแนวทางมาร์กซิสต์ แนวคิดสตรีนิยมนั้นเกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่สำหรับในฟิลิปปินส์ผู้หญิงเริ่มมีการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ที่ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 และต่อเนื่องมาจนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

การเคลื่อนไหวของผู้หญิงแห่งมาโลโลสเกิดจากการต้องการปลดปล่อยผู้หญิงออกจากอำนาจพระ ที่ได้เข้ามาควบคุมการศึกษาของผู้หญิง ซึ่งเป็นการกดทับที่เข้าซ้อนต่อผู้หญิงในดินแดนอาณานิคม ซึ่งทำให้มองเห็นว่ากระแสการเรียกร้องในลักษณะนี้เป็นการเรียกร้องตามแนวคิดสตรีนิยมหลังอาณานิคมเป็นแนวคิดสตรีนิยมที่เกิดขึ้นเพื่อปลดปล่อยผู้หญิงจากการควบคุมจากตะวันตกซึ่งส่วนมากเป็นการเคลื่อนไหวหลังจากที่ได้รับเอกราชแล้วแต่ในฟิลิปปินส์กลับเป็นกระแสเคลื่อนไหวในปลายศตวรรษที่ 19 ส่วนการเคลื่อนไหวในช่วงของการเรียกร้องเอกราชนั้นผู้หญิงได้รับแรงกดทับ

จากการปกครองอาณานิคมสเปน และความต้องการให้ฟิลิปปินส์เป็นเอกราช ซึ่งอาจจะตีความได้ว่าเป็นแนวทางการเคลื่อนไหวที่ปรากฏขึ้นภายหลังคือ สตรีนิยมชาตินิยม

อย่างไรก็ตามในพื้นที่ของโลกที่ 3 การเคลื่อนไหวของผู้หญิงย่อมมีความสลับซับซ้อนซึ่งไม่อาจจะนำเอาเงื่อนไขของการเคลื่อนไหวของแนวคิดสตรีนิยมตะวันตกเข้ามาตีกรอบได้ แม้กระทั่งช่วงระยะเวลาของการเคลื่อนไหวของการเรียกร้องความเท่าเทียมของผู้หญิงก็ยังไม่ได้อยู่ในช่วงเดียวกัน เพราะในฟิลิปปินส์การเคลื่อนไหวของผู้หญิงในการเสนอในบทความนี้เกิดขึ้นก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่การเคลื่อนไหวของขบวนการผู้หญิงในแนวทางชาตินิยม สังคมนิยมและมาร์กซิสต์มักเกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีเพียงเหตุการณ์เดียวที่เป็นการร่วมสมัยกับการเคลื่อนไหวของผู้หญิงตะวันตกคือ การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิเลือกตั้งของผู้หญิง

เชิงอรรถ

- ¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเคลื่อนไหวของผู้หญิงในประวัติศาสตร์ฟิลิปปินส์ ตั้งแต่อาณานิคมสเปนจนถึงก่อนได้รับเอกราช ค.ศ. 1946" วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา) สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยได้รับทุนอุดหนุนโครงการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2557 จากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- ² ลักษณะจารีต หลักปฏิบัติของผู้หญิงที่ได้รับอิทธิพลมาจากคาบสมุทรไอบาเรียน ซึ่งมีความหมายถึงลักษณะของผู้หญิงแบบผู้หญิงสเปน
- ³ ผู้หญิงชาวพื้นเมืองที่เข้ารับศาสนาคริสต์ แต่ยังคงทำหน้าที่เป็นช่างทอแบบชาวพื้นเดิมอยู่ด้วย
- ⁴ มีลักษณะผสมระหว่างผู้หญิงในแบบอย่างผู้หญิงในแหลมไอบาเรียน (Iberian Peninsula) กับแนวคิดผู้หญิงในแบบคริสต์ศาสนา
- ⁵ อีกทั้งในเวลานั้นเริ่มมีกระแสการเคลื่อนไหวต่อต้านการปกครองสเปนในบางเมืองของฟิลิปปินส์ ในเมืองมาโลโลส ริโอโดโร ซาติกา และกราเซียโน ที่ เรยต ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษสมัยใหม่ ถูกมองว่าเป็นพวกหัวก้าวหน้าหรือพวกปฏิรูป (Reformist) ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงทางด้านการปกครองของสเปน ดังนั้น การจัดการศึกษาของ ริโอโดโร ซาติกา สำหรับผู้ใหญ่และผู้หญิงจึงไม่ได้รับการสนับสนุนจากพระคาทอลิก

เอกสารอ้างอิง

- Aguialar, D. (1995). Toword reinscription of Nationalism Feminist. **Review of Women's studies**, 4(2), 1-14.
- Alexander Calata. (2002). The Role of Education in Americanization Philippines. ใน Hazel M McFerson, **Mixed blessing : the impact of the American colonial experience on politics and society in the Philippines** (หน้า 89-98). Westport: Greenwood Publishing Group, Inc.
- Alzana, E. (1919). Shall the Filipina Women Vote? **Philippine Review**, 35-38.
- Alzona, E. (1937). **The Filipino Women: Her Social, Economic and Politic Status 1565-1933**. Manila: Benipayo Press.
- Bankoff, G. (1992). **In Vero Sacerdotis : TheJudicial Powers of the Catholix Church in Nineteenth-Century Philippines**. Darwin: Center for Southeast Asian Studies, Nortern Territory University.
- Barbara Watson Andaya. (2006). **The Flaming Womb: Repositioning women in Early Modern Southeast Asia**. Hawaii, United State of America: The Meple-Vail Book Manufacturing Group.
- Bazaco, E. (1939). **History of Education in the Philippine**. Manila: University of Santo Tomas Press.
- eltran, G. M., & Ancheta, H. (1984). **Filipino women in Nation-building**. Quezon City: Phoenix Publishing House.
- Brinton, D. G. (1898). The Peoples of the Philippines. **American anthropologist**, 11(10), 293-307.
- Buhain, D. D. (1998). **A history of Publishing in the Philippine**. Quezon city: D.D. Buhain.

- Camagay, M. T. (1989). Women through Philippine history. In A. T. Torres, **Filipino in focus** (pp. 28-34). Bangkok: UNESCO.
- Carlos Quirino, & Mauro Garcia. (1958). The Maners, Customs, and Beliefs of the Philippine Inhabitans of Long Ago, Being Chapters of 'A Late 16th Century Manila Manuscript. **Philippine Joutaal of Science**, 87(4), 433.
- Carolyn, B. (2001). **Holy Confrontation: Religion, Gender, and Sexuality in the Philippine**, 1521-1685. Manila: Institute of Women's Studies, St. Scholastica's College.
- Constantino, R. (1975). **A Philippine of the Philippine: From The Spanish Colonization to the Second World War**. New York: Monthly Review Press.
- Department of Education. (13 ธันวาคม 2016). **Historical Perspective of the Philippine Educational system**. เข้าถึงได้จาก Republic of the Philippines Department of Education: <http://www.deped.gov.ph/history>
- Direction of the Philippine Commission in the Year 1903. (1905). **census of the Philippine Island V.I**. Washigton: United Staes Bureau of the census.
- Direction of the Philippine Commission in the Year 1903. (1905). **Census of the Philippine Island Volume III**. Woshington: United States Bureau of the Census.
- Doren, C. (1998). Women in the Philippine Revolution. **Philippine Studies**, 361-375.
- Dorothy Friesen. (1989). The Women's movement int the Philippine,. **NWSA Journal**, 1(4), 676-688.
- Francia, L. H. (2014). **A History of the Philippine from Indios bravos**

- to Filipinos.** New York: The Overlook Press, Peter Mayer Publishers, Inc.
- Gelia T Costillo. (1976). **The Filipino Women as man power : The image and the empirical really.** Los Banos, Laguna: University of Philippine at Los Bonos.
- Georgina Reyes Encanto. (2004). **Constructing the Filipino: A history of Women's Magazines 1891-2002.** Quazon City: The University of the Philippine press.
- Grogorio F Zaide. (1968). **The Philippine Revolution.** Manila: Modern Book Company.
- Hilsdon, A.-M. (1995). **Madonnas and Martyrs : Militarism and violence in the Philippine.** Quezon City: Ateneo de Manila University Press.
- Infante, T. (1975). **The women in Early Philippine and Among Tribble Minority.** Manila: UST Press.
- Isabel Rojas-Aleta, Teresita L Silva, & Christine P Eleazar. (1977). **A Profile of Filipino Women : Their Status and Role.** Manila: United Nation.
- Kalaw, P. V. (1952). **How the Filipino got the vote.** Manila: Crown Print.
- Lacuesta, M. G. (1958). Foundations of an American Educational System in the Philippine. **Philippne Social Sciences and Humanities Reiew**(June-December).
- Lilia Quindoza-Santiago. (1999). "Roots of Feminist Thought in the Philippine. **review**
- (PSL), P. f. (2007, April 27). **Gabriela Silang: Anti-colonial fighter in the Philippines.** Retrieved from Liberation Newspaper of the Party for Socialism and Liberation: <https://www.>

liberationnews.org/07-04-27-gabriela-silang-anticolonial-f.html/

Licuanan, V. B. (1995). **Pez Marquez one Women's Life, Letter, and Writhings**. Manila: Atoneo de manila Universtiy Press.

Lilia Quindoza-Santiago. (1996). Roots of feminist Thought in the Philippine. **Review of Women's Studies**, 5(2), 159-172.

Maria Fe Domingo. (1961). **Child-rearing practicrs in barrio Cruz-na-Ligas**. Thesis M.A Psychology: University of the Philippine, diliman.

Maria Luisa Camegay. (1990). Encarnacion Alzona. **Review of women's Studies**, 56-60.

Mario Orosa. (26 October 2015). **Pensionado Story**. เข้าถึงได้จาก The Philippine Pensionado Story.

Mary Grace Ampil Tirona. (1996). Panuelo Activism. ใน University Center for Women's Studies, **Women's Role in Philippine History** (pp 109-130).

Mary John Mananzan. (1994). The Filipino Women before and after the Spaish conquest of The Philippines. **FFW.National Women Conference** (pp 7-36). Manila: PSI-FFW Women desk.

Mendoza-Guazon, M. P. (1951). **The Development and Progress of the Filipino Women**. Manila: Kiko printing press.

Nagano Yoshiko. (09 08 2008). Filipino Intellectuals and Postcolonial Theory: The Case of E. San Juan, Jr. Yokohama, Japan.

Nicanor G Tiongson. (2004). **The Women of Malolos**. Quazon City: Antoneo de Manila University Press.

Pecson, G. (1959). **The History of Civic Assembly of Women of the Philippines in a nutshell**. Manila: UNESCO -Philippine Education Foundation.

- Philippine commission. (1900). **Report of the Philippine Commission to the President Vol. III.** Washington: Government Printing Office.
- Philippine commission. (1900). **Report of the Philippine Commission ot President. Vol I.** Washington: Government Printing office.
- Philippine Commission. (1900). **Report of the Philippine Commission to the President Vol II.** Washington: Government Printing Office.
- Philippine commission. (1900). **Report of the Philippine commission to the president Vol. IV.** Woshington: Government Printing.
- Putzel, J. (1992). **A Captive land: the politic of agririan refrom in the Philippine.** Quezon City: Ateneo de Manila University press.
- Puya y Ryiz, A. (1888). **Filipinas, Descripcion General de la provincia de Bulacan.** Manila.
- Rene Javellana. (1988). **Casaysayan nang Pasióng Mahal no Jesuscristong Panginoon natin na sucat upag-alab nag puso nang sinomang babasa.** Quezon City: Ateneo de manila University Press.
- Roces, M. (2002). Women in Philippine politic and society. In H. M. Meferson, **Mixed Blessing: the impact of the american colonal exprience on politic and society in the philippine** (pp. 159-190). Boston: Greenword press.
- Rosario M Cortes, Celestina P Boncan, และ Ricardo T Jose. (2000). **The Filipino saga: history as social change.** Quezon City: New day publicers.
- Rosario, R. d. (1989). Filipino working Women 1913-1985. In A. T. Torres, **Filipino in focus** (pp. 57-83). Bangkok: UNESCO.
- Ruben F Balane. (1976). **The Spanish Antecedents of the Philippine Civil Code.** Quazon City: U.P Low Center.

- Schreurs, P. M. (2000). **Caraga Antigua: The Hispanization and Christianazation of Ausan, Surigao, and East Davao, 1521-1910**. Manila: National Histoical Institute.
- Scott, J. W. (1986). Gender: A Useful Category of Historical Analysis. **The Americal Hiatorical Review**, 1053-1075.
- Scott, W. H. (1994). **Barangay**. Quezon city: ADMU Press.
- Sobritchea, C. I. (1990). American colonial education and its impact on the status of Filipino women. **Asean Studies**, 28, 70-91.
- Subido, T. (1955). **The Feminist Movement in the Philippine**. Manila: National Federation of women's club.
- Subido, T. (1955). **The Feminist movement in The Philippine 1905-1955**. Manila: National Federation of Women's Clubs.
- Teodoro Agoncillo, and Milagros Guerrero. (1970). **History of the Filipino People**. Quazon city: Malaya books.
- Torres, A. T. (1987). The Filipino Look at serself: a review of women.s studies in the philippine. **Tran. nat. Acad. sci.&Tech (Phils)**, 307-330.
- United State Department of Interior. (1935). **Public Education in the Philippine Island. office of Education**. Washington: Government Printing Office.
- Wickberg, E. (2000). **The Chinese in Philippine Life 1850-1898**. Quazon City: Ateneo de Manila.
- Wood Advocates English and newspaper and praises women. (1921, October 29). **Philippine Free press**, p. 6.
- ปรานี วงศ์เทศ. (2549). **เพศสถานะในสุวรรณภูมิ(อุษาคเนย์)**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- Wongthes P. **Gender in Southeast Asia**. Bangkok: Mathichon. (in Thai).